

Täysistunto

Torstai 4.4.2024 klo 16.00—19.02

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 19.02.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.58) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.58—19.02).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon.

Totean eduskuntaryhmien toivoneen, että eduskunnassa järjestetään erillinen keskustelu koulurauhasta ja koulujen turvallisuudesta. Tämä toteutetaan mahdollisimman pian.

Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys suunnitelmasta supistaa sairaalaverkkoa (Aki Lindén sd)

Suullinen kysymys SKT 54/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kotka, Savonlinna, Mikkeli, Kajaani, Kemi, Kokkola, Hämeenlinna — näillä paikkakunnilla sijaitsee nyt keskussairaala, jonka toiminnoja uhataan lopettaa, ja jäljelle jäisi lähinnä uudelleen akuuttisairaalaaksi nimetty iso terveyskeskus. Lakkautettavia palveluja ovat muun muassa ympärivuorokautinen leikkaus-toiminta, synnytukset ja tehohoito. Puolet Suomen synnytysyksiköistä suljettaisiin.

Orpon hallitusohjelman tavoite sairaalaverkon saneeraamisesta alkoi, kun sitä varten asetettu työryhmä julkisti selvityksensä tammikuussa. Työryhmä esitti, että 15 keskussairaalaista siirrytään vain 5—8 keskussairaalaan. Supistamisvaarassa olisivat näin ollen myös Vaasa, Joensuu, Lappeenranta tai Rovaniemi.

Ministeri Juuso, sanouduitte irti tuosta selvityksestä. Totesitte, että laskelmat ovat täysin puutteelliset. Siitä olemme samaa mieltä. Ministeriössänne kuitenkin valmistellaan kiireellä hallitusohjelman toteuttamista [Puhemies koputtaa] tuon selvityksen pohjalta. Lakimuutokset aiotaan saada eduskuntaan tänä vuonna. [Puhemies koputtaa] Kuulostaa huolestuttavalta. Pitäkö tämä paikkansa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sairaalaverkkoraportti, mikä tosiaan julkaistiin tammikuussa, on herättänyt laajasti huolta. [Veronika Honkasalo: Syystä!] Se tieto, että valmistelua jatkettaisiin ainoastaan sen raportin pohjalta, ei pidä paikkaansa. Meillä on myöskin muita vaihtoehtoja tapetilla, mutta mitään päätöksiä tai poliittisia linjauksia ei ole vielä tehty. Edelleenkin katsoimme eri vaikutusarvioita ja tarkastelemme erilaisia vaihtoehtoja. [Vasemmalta: Mitä selvityksiä?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.03 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on päättänyt sopeuttamaan valtiontaloutta leikkaamalla sote-menojen kasvusta 1,4 miljardia euroa. Nyt 100 miljoonaa euroa sairaalaverkosta on osa tätä kokonaisuutta. Me SDP:ssä emme hyväksy tätä kokonaisuutta. Se tuhoaa sote-palvelut, jotka ovat ihmisten elinehto.

Suunnitelmiin sisältyy myös merkittävä yhteispäivystysten sulkeminen. Tällaisia ympärivuorokautisia päivystyksiä on muun muassa Salossa, Porvoossa, Lohjalla, Raahessa, Ou-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

laisissa, Pietarsaareissa, Valkeakoskella, Kouvolassa, Varkaudessa, Iisalmessa, Raaseporissa, Ivalossa ja Kuusamossa. Vaikka näissä yöaikaisten potilaskäyntien määrä ei ole suuri, ovat ne tärkeä osa potilasturvallisuutta ja alueellisesti ihmisille tärkeitä palveluita. Ministeri Juuso — tai pääministeri Orpo, kun nostitte kätenne — aiotteko lailla ja asetuksella säätää näiden yksiköiden sulkemisesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.04 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän yksityiskohtaan voi vastata asianomainen ministeri, mutta haluan todeta tähän kattaukseen, jonka toitte. Eli te kerroitte sen, että hallitus pyrkii ja on päättänyt hillitä menojen kasvua 1,4 miljardilla, siis koko kauden aikana, mutta samaan aikaan te unohdatte kertoa sen, että pelkästään ensi vuodelle suhteessa tähän vuoteen meidän täytyy löytää kaksi ja puoli miljardia lisää, [Kimmo Kiljusen välihuuto] koska menokehitys on niin valtavaa, kaksi ja puoli miljardia enemmän kuin tänä vuonna.

Me pyrimme siihen ja koko sote-uudistuksen tarkoitus oli se, että hillitään menojen kasvua. Siksi me joudumme näitä tekemään, meillä ei ole varaa tähän järjestelmään. Tiedätte sen itse, kun viime kaudella olitte tekemässä tämän mallin, että se jäi kesken ja se varsinaisen uudistus jäi tekemättä. Me ollaan nyt tämän edessä, ja ministerit tekevät hartiavoimin töitä, jotta ratkaisuja löytyy.

Vaikka tämä on hallituksen kyselytunti, niin kuitenkin kysyn sen kysymyksen, että mitä te tekisitte, kun olette niin viisas. [Vasemmalta: Kyse on ihmisten terveydestä! — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

16.05 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me esitimme hallitukselle kymmenen eri toimea, kun välikysymyksellä sotesta keskusteltiin täällä viime syksynä — ei ole näkynyt eikä kuulunut teidän vastaustanne. Petteri Orpo, teidän hallituksenne makaa soten päällä siksi, että te aiotte säästää 1,4 miljardia yksistään 900 miljoonaa sotesta säästämällä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Näiden säästöjen pahimpia esimerkkejä on se, että te lopetatte tästä maasta suunnitelmienne mukaan lähes tai ylikin 20 erilaista eri alueiden toimintaa, jotka selkeästi romahduttavat joko osittain tai kokonaan meidän nykyisen keskussairaalamverkon toimia. Tämä ei ole naurun asia, tämä on erittäin vakava paikka. Te teette mini-sote-uudistuksen puuttumalla palvelutasoon tässä maassa alueittain pohtimatta lainkaan näiden palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta. Miksi te laitoitte tällaisen hädellin pystyyn, jossa henkilöstö nyt [Puhemies koputtaa] lähtee liikkeelle peläten, että sairaalaa ei enää olekaan jatkossa olemassa, [Petri Huru: Tehän sen hädellin pystyyn laitoitte!] ja ihmiset pelkäävät? Miksi te teette näin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.07 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soten yksi tavoite oli, että erikoissairaanhoidon kuluja pystytään madaltamaan ja lisäkustannuksia tai lisäresursseja laitetaan perusterveydenhuoltoon ja vanhustenhoitoon, [Krista Kiuru: Ei tällaista sairaalamverkon silpomista esitetty!] ennalta ehkäisevään hoitoon.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Tämä tarkoittaa sitä, että jollakin tavalla näitä kuluja täytyy balansoida, paljonko meillä menee erikoissairaanhoidon, paljonko menee perusterveydenhuoltoon, matalan kynnyksen palveluihin. Tähän on oltava joku suunnitelma. [Eduskunnasta: Mitä se on?]

Kaikki, jotka olette vähän pitempään olleet sote-pöydässä, tiedätte, että erikoissairaanhoidon kulujen kasvu on ollut erittäin, erittäin jyrkkää. Sitä ei ole vuosikymmeniin pystytty millään tavalla korjaamaan, vaan kaikki rahat menevät sinne, ja me olemme leikanneet peruspalveluista, vanhustenpalveluista. Tämä suunta täytyy jollakin tavalla kääntää. [Annikka Saarikko: Aiotte leikata lisää!] Se säästöpotentiaali, mikä tässä on, on olemassa, ja sata miljoonaa on itse asiassa tosi pieni summa, mitä ollaan tekemässä. Vielä yhtään sairaalaa ei olla sulkemassa, ei mitään päätöksiä ole tehty. Älkää antako sitä kuvaa. [Välihuutoja — Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Seuraava lisäkysymys, edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.08 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso, te vastaatte sosiaali- ja terveysministerinä tästä asiasta. [Perussuomalaisen ryhmästä: Onneksi!] Tällä me olemme esittäneet huolen, mikä alueilta tulee, että aluesairaaloita, keskussairaaloita tullaan lopettamaan huomattavasti. Tällä on iso merkitys alueiden elinvoimalle ja potilasturvallisuudelle. [Sheikki Laakso: Kuulitteko, mitä ministeri sanoi?]

Toivoisin nyt teiltä ministerinä selkeää vastausta: Viettekö te tätä leikkausesitystä, sairaaloiden alasajoa, eteenpäin, vai pysäytättekö te tämän valmistelun teidän ministeriössänne? [Sanna Antikainen: Kuuntelisitte joskus!] Millä tavalla te aiotte hakea nämä sadan miljoonan säästöt?

Lisäksi, ministeri, haluaisin vedota vielä teihin: Alueilla on tällä hetkellä iso hätä sosiaali- ja terveyspalveluissa. [Sanna Antikainen: Kiitos teidän uudistuksenne!] Nämä 1,4 miljardin leikkaukset ovat suora leikkaus meidän vanhustenhoidosta, terveyspalveluista, sosiaalipalveluista, ja tällä hetkellä ihmiset eivät saa palvelua. Ja nyt, kun te olette asiasta vastaava ministeri, mitä haluatte lisäksi sanoa näille ihmisille? Mikä on teidän johtajuutenne ja vastuunne tässä tilanteessa, jossa ihmiset eivät saa palveluita? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.09 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen monta kertaa todennut täällä, että hyvinvointialueet ovat itseohjautuvia. Teillä on itsenäinen päätöksentekovalta siellä niihin. [Suna Kymäläinen: Te lakkautatte sairaalat!]

Siitä, mistä palveluista siellä leikataan: Minä en siihen voi vaikuttaa. Minä voin sanoa, että älkää leikatko vanhustenpalveluista tai perusterveydenhuollosta, [Hälinää — Puhemies koputtaa] mutta silti te teette niin. Ja nyt te annatte sellaisen kuvan, että joitakin sairaaloita ollaan sulkemassa ja siitä on jo päätetty. Ei olla yhtään sairaalaa sulkemassa.

Mutta mitä tulee säästöihin, meillä on aivan mieletön vaje budjettitaloudessa ja meidän on tehtävä uusia säästöpäätöksiä. Siitä sadan miljoonan säästöstä, mikä tässä on suunniteltu, emme voi perääntyä. Se on jollakin tavalla saavutettava. Mutta siitä, millä tavalla se saavutetaan, ei ole mitään päätöksiä tehty, ei mitään linjauksia. Poliittinen keskustelu käy koko ajan kuumana, ja me tuomme ne esitykset mahdollisimman pian. Olen luvannut, että

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

toukokuussa pidän tiedotustilaisuuden ja kerron, [Puhemies koputtaa] mihin suuntaan mennään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä vastauspuheenvuoron valtiovarainministeri Purralle. — Olkaa hyvä.

16.10 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun keskustellaan koko budjetista ja julkisesta taloudesta ja viitataan tähän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, joka tämän hallituksen syliin annettiin, haluan huomauttaa, että me olemme tällä hetkellä etsimässä kohti kehysrihtiä mentäessä uusia säästötoimenpiteitä juurikin siitä syystä, että meidän hyvinvointialueet tarvitsevat lisää rahaa. Siellä on syntynyt merkittävästi suurempia alijäämiä kuin edellinen hallitus pystyi kuvittelemaan, jopa vielä enemmän kuin tämäkään hallitus pystyi alussa kuvittelemaan. Juuri siksi, että me pystymme kattamaan tämän alueilla syntyvän alijäämän, me joudumme etsimään säästöjä jostakin muualta [Annika Saarikko: Se on ihmisten hoivaa! — Vasemmalta: Kyllä!] kehysten sisältä, ja tätä me olemme juuri tekemässä. Kuten pääministeri totesi, me lisäämme useita miljardeja hyvinvointialueiden rahoitusta.

Usein täällä kyselytunnilla usko tähän yhteisten asioiden hoitoon kyllä horjuu, mutta tilannetta, jossa te olette itse tämän uudistuksen tehneet ja syytätte siitä meitä, on kyllä todellakin hirvittävän vaikea ymmärtää [Välihuutoja vasemmalta] tilanteessa, jossa palveluita ei monillekaan ole tarjolla, jossa hoitopaikkaa kestää ja kaiken lisäksi rahaakaan tähän ei ole. [Sanna Antikainen: Hävytöntä puhetta teiltä, edustaja Kiuru! — Krista Kiuru: Hävytöntä puhetta?]

2.2. Suullinen kysymys sote-palveluiden turvaamisesta (Hilkka Kemppi kesk)

Suullinen kysymys SKT 55/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustan eduskuntaryhmän kysymys käsittelee tätä samaa aihepiiriä, joten käsittelemme sen tässä samassa yhteydessä. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.12 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä viikko on toden totta pysäyttänyt miettimään arjen turvallisuutta. Etelä-Karjalassa on etsitty tuloksetta silmälääkäreitä 100 000 euron kuukausipalkalla. Kymenlaaksossa ollaan lakkauttamassa puolet terveyskeskuksista, peruspalveluista. Lähipalvelut karkaavat kauemmas. Sote-uudistusta ei näistä päätöksistä enää voi syyttää, kun hallitus itse leikkaa sotea toista miljardia euroa. Jo vuoden työtään tehneen hallituksen pitää reagoida keskittämiseen jo tänään.

Suomessa on hyviäkin esimerkkejä. Esimerkiksi Etelä-Savo ja Päijät-Häme linjaavat, että kaikissa kunnissa pitää olla osoite, jossa ammattilaisen voi kohdata silmästä silmään. Se on mahdollista, kun aikaa on ollut enemmän.

Uudistamista tarvitsemme mutta epävarmuutta emme. Arvoisa hallitus, keskusta on esittänyt jo viime syksynä kuusi ratkaisuehdotusta, joilla sote-uudistus saataisiin takaisin

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

raiteilleen. Arvoisa ministeri Juuso, olemme esittäneet nämä kuusi keinoja. [Puhemies koputtaa] Kuinka monta niistä olette ottanut työn alle? [Vasemmalta: Ei yhtään! — Oikealta: Tyhjä paperi!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.13 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt ihan tarkalleen muista niitä kaikkia teidän kuutta keinoanne. Mehän keskustelimme niistä kyllä. Mielelläni kuulen ne, niin voin niihin vastata sitten uudestaan. [Vasemmalta: Ylimielistä! — Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.13 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on tällä hetkellä erittäin vaikea taloudellinen tilanne. Monet hakevat suuria säästöjä niin nopealla aikataululla, että se herättää huolta terveystaloudemme tilasta. Lääkäreitä lomautetaan samalla, kun terveysasemien jonot kasvavat, ja kalliita vuokratyövoimapalveluita hankitaan, kun pysyvää henkilökuntaa ei ole saatavilla.

Hallitus on sote-politiikassaan korostanut yksityisen terveydenhuollon roolia. Yksityisen osallistuminen on tarpeellinen osa kokonaisratkaisua, mutta nyt yksityisen terveydenhuollon ja vuokralääkäreiden pariin ajaudutaan hallitsemattomasti. Syntyy tilanne, jossa samoilla verorahoilla saadaan entistä vähemmän. Hallituksen pitäisi varmistaa laadukkaat terveyspalvelut ja hoitoonpääsy erityisesti alueilla, joilla on erityisen suuria haasteita saada lääkäreitä ja hoitajia, ja niillä alueilla, missä on suurimmat jonot. Nämä säästöt ovat tällä hetkellä järjettömiä. Jos valtionvelasta ollaan huolissaan, pitäisi sote-ratkaisussa pohtia kestävien periaatteiden, ei laastariratkaisulla kalliiden vuokratyöntekijöiden voimin.

Kysyisinkin ministeri Juusolta: mitä toimia hallitus aikoo tehdä estääkseen lyhytnäköiset leikkaukset, jotka johtuvat hallituksen omista toimista? [Ben Zyskowiec: Niin, edellisen hallituksen! — Naurua — Välihuutoja] — Nykyisen hallituksen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministerillä on puheenvuoro nyt.

Hallituksella on työkalupakissaan useita toimia, millä tähän tullaan puuttumaan. Ne kaikki työkalut eivät ole tässä ja nyt, vaan ne ovat tämän hallituskauden aikana. [Välihuutoja vasemmalta] Vuokratyövoiman käyttö on yksi näistä haasteista, ja se on haaste myöskin muissa Pohjoismaissa. Sitä on hyvin vaikea suitsia, mutta me tulemme yrittämään. Meillä on siitä olemassa jo selvitys ja siinä ehdotettuja toimenpiteitä, [Sari Sarkomaa: Selvitys aloitettiin heti, kun hallitus aloitti!] millä tavalla me vuokralääkäreitä voidaan ohjata itse asiassa enemmän julkiselle puolelle. Nämä toimenpiteet tulevat kyllä myöhemmin, ja siinä raportissa on listattu muun muassa toimenpiteitä, joilla me helpotetaan osittain ulkoistuksia. Se nyky-soten yksi ongelma hyvinvointialueilla on tämä riittävä oma palvelu-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

tuotanto. Ongelmaksi on muodostunut hyvinvointialueilla, [Puhemies koputtaa] kuinka paljon pitää olla omaa tuotantoa ja kuinka paljon voidaan sitten ulkoistaa. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.16 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen kerran kun porvarihallitus oli vallassa, uhkasi se Vaasan päivystystä. Onneksi Rinteen hallitus korjasi kuitenkin tämän valuvian heti valtaan päästyään. No, nyt tämä porvarihallitus suunnittelee jatkavansa pohjalaismaakuntien rankaisua vieläkin kovemmalla kädellä. Pohjalaismaakunnista Kokkola, Pietarsaari ja Vaasa voisivat joutua kaikki leikkurin alle. Ainoastaan Seinäjoki säästyisi. Käytännössä siis rampautettaisiin yhtä sairaalaa lukuun ottamatta pohjalaismaakuntien palveluverkko hallituksen, ei päättävässä asemassa olevien hyvinvointialueiden suunnitelmilla. Ministeri Juuso, tähänkö te olette ajamassa sote-palveluja Suomessa: sosiaalisilla perusoikeuksilla pyyhitään lattiaa, kun talouden mahtikäskyllä suunnitellaan ajettavaksi säästöjä perusoikeuksien kustannuksella?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. [Vasemmalta: Ministeri Juusolle kysymys!]

16.17 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta nyt kerta kaikkiaan se jatkuva väite siitä, että me leikataan sotea, pitää lopettaa. [Naurua — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Häh?] — No niin, vastauksena oli nauru, mutta jospa minä kerron teille faktat.

Hallitus lisää kehyksessään yli miljardin joka vuosi hyvinvointialueille — lisää miljardin joka vuosi. [Oikealta: Juuri näin! — Hälinää] Sen lisäksi rahoituslakiin perustuen meillä on velvollisuus kattaa alijäämät edellisiltä vuosilta. Se tarkoittaa puoltatoista miljardia lisää ensi vuodelle. Tämä ei ole leikkaamista. Jos maassa olisi jonkun muun väriäinen hallitus, niin tiedätekö, että nämä samat luvut olisivat teidän edessänne? Samat luvut olisivat teidän edessänne, ja se tarkoittaa sitä, että on pakko tehdä uudistuksia. [Krista Kiurun välihuuto] Te voitte sieltä vain sanoa, että nyt tehdään sitä, tätä ja tuota kauheutta, mutta tämä yhtälö on pakko saada toimimaan: rahat riittämään, ihmiset jonoista hoitoon ja tämä koko järjestelmä pelaamaan. — Ja kun te, edustaja Kiuru, sanoitte, että on saatu aikaan härdelli, niin kukahan sen mahtoi tähän maahan tehdä? [Naurua — Välihuutoja — Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Vastauspuheenvuoro! Pääministeri arvosteli minua!] — Edustaja Kiuru, puheenvuoro on tällä hetkellä edustaja Mattilalla.

16.18 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Keskusta on esittänyt vaihtoehtoja hallituksen linjalle, jossa hyvinvointialueet joutuvat tekemään pakkosäästöjä eikä niille anneta edes mahdollisuutta onnistua tehtävässään. Toistaiseksi niihin ei ole tartuttu, vaan vastaukseksi kuullaan kerta toisensa perään, kuinka sote-uudistus on keskustan syytä ja keskustan luomus ja alueitten vaikeudet ovat keskustan syytä. [Välihuutoja oikealta] On ala-arvoista käsienpesua vastuuministereiltä selittää, että hyvinvointialueiden valtuustot päättävät sote- tai sairaalaverkostaan ja ettei hallitus leikkaa pal-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

veluita. Hallituksen takana ovat sote-rahast, ja sillä sipuli. Kun rahoitusta ei ole riittävästi, johtaa se pakkosäästöihin ja leikkauksiin.

Arvoisa hallitus, haluatteko te, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään? Aiotteko korjata rahoituslakia, [Ben Zyskowitz: Ai keskustan virheitä?] millä annettaisiin alueille mahdollisuus kattaa alijäämä nykyistä väljemmässä aikataulussa? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.20 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä olemme kuulleet hyvinvointialueitten rahoituksesta, me tänä vuonna maksamme hyvinvointialueille 24,7 miljardia. Se rahoitus kasvaa joka vuosi yli miljardilla. Me olemme luvanneet tämän hallituskauden alussa hyvinvointialueille, että annamme heille siltä osin työrauhan, että emme muuta näinä ensimmäisinä vuosina sitä rahoitusmallia, vaan he pystyvät toimimaan ennakoidusti sillä rahoituksella, mikä on, mutta me olemme samaan aikaan käynnistäneet jo tämän rahoitusmallin uudistamisen, ja parhaillaan myös käydään läpi näitä tarvetekijöitä. Koetamme tunnistaa sitä, miten ne vastaavat: esimerkiksi sairastavuus, vastaako se tämänhetkinen mittari oikealla tavalla sitä, minkälaisia rahoitusta alueet tarvitsevat. Teemme tätä analyysityötä, ja me teemme tietoon pohjautuen sitten tätä rahoitusmallin uudistamista. Eli rahoitusmallia ollaan pitkällä aikavälillä uudistamassa sekä kannustavaan suuntaan että niin, että se tunnistaa nämä tarpeet mahdollisimman hyvin. Siltä osin ensin työrauha ja sitten uudistetaan jatkoa kohti, mutta rahoitus kasvaa joka vuosi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.21 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös täällä korjata sen virheen, että sotesta leikataan. Ei leikata. [Välihuutoja vasemmalta] Jokainen vuosi laitetaan yli miljardi lisäeuroa soteen, ja se tarvitaankin siellä. Hallituksen on varmistettava, että suomalaiset saavat hoidon ja hoivan oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa, [Kimmo Kiljusen välihuuto] sekä kiireettömissä että kiireellisissä asioissa, kun sen aika on. Se liittyy sekä sairaalapalveluihin, peruspalveluihin että pelastustoimeen — sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Meidän on vahvistettava peruspalveluita, jotta me pystymme ehkäisemään sairauksia, välttämään raskaita palveluita, välttämään ikäviä, inhimillisesti raskaita tragedioita. [Eduskunnasta: Sairaaloiden sulkeminen ei vahvista mitään!] Henkilöstöpula on tällä hetkellä merkittävä ongelma koko maassa, ja ammattilaiset laittavat työpanostaan epätarkoituksenmukaisesti monesti byrokraattisiin asioihin. Meillä henkilöstöä itse asiassa on varsin paljon muihin maihin verrattuna, mutta se kohdentuu väärin. [Puhemies koputtaa]

Kysynkin täällä ministeri Juusolta: mitä olette ministeriössä alkaneet tekemään byrokraatian purun, norminpurun, [Puhemies koputtaa] ja sen eteen, että saataisiin henkilöstön työpanos juuri siihen oikeaan paikkaan osoitettua, palveluiden turvaamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän edustajia kunnioittamaan puheaikaa. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

16.23 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilöstön saatavuus on vakavasti vaarantunut Suomessa. Meillä väestö vanhenee koko ajan. Me tarvitsemme lisää hoitohenkilöstöä. Väestö myöskin keskittyy kasvukeskuksiin yhä enenevässä määrin. Kaikki nämä haasteet johtavat siihen, että meidän täytyy myöskin miettiä, millä tavalla me järjestetään sosiaali- ja terveystalvet niin, että kaikki pääsevät kuitenkin hoidon piiriin ja myöskin se hoitohenkilöstö riittää.

Hoitohenkilöstön osalta tartumme siihen ensinnäkin ammattihenkilöainsäädännön kokonaisuudistuksella, missä katsomme tarkkaan, millä pätevyydellä mitäkin asioita voi tehdä. Tulemme myöskin tarkastelemaan erilaisten todistusten ja lausuntojen tarvetta — mitä kaikkea tarvitaan, voidaanko sieltä vähentää jotain, voidaanko mahdollisesti jotain tehdä tekoälyllä. Länsi-Uudellamaalla muistaakseni on jo pilotti tästä käynnissä. Ja tietysti ennakkoimme myöskin hoitohenkilöstön tarpeet, lisäämme koulutuspaikkoja ja monta muuta asiaa. Ohjaamme myöskin hyvän työympäristön ja työyhteisön kehittämisessä. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.24 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on laaja yhteisymmärrys siitä, että maamme kriittistä infrastruktuuria pitää suojella. Ja sairaalat, jos mitkä, ovat sitä kriittistä infrastruktuuria. Ne ovat tämän hyvinvointivaltion runkoverkko. Ja nyt, kun tämän hallituksen — huomatakseni, Orpon—Purran-hallituksen — sote-kädenjälki alkaa näkyä, niin ensimmäisenä jyrän alle uhkaavat jäädä nimenomaan sairaalat. Te tavoittelette sotea leikkauksia, 1,4 miljardia, ja jo hallitusohjelman mukaan sairaalaverkosta sata miljoonaa euroa säästöä. Omalta alueeltani tämä tarkoittaa sitä, että Oulaskangas, Raahe, Kajaani ja Perämerenkaarelta Kemi ovat uhan alla. Näiden sairaaloiden palveluita uhkaa supistaminen ja jopa alasajo.

Puhemies! Kuulimme aiemmin ministeri Juuson toteavan, että ”ei yhtään sairaalaa olla sulkemassa”. Saisinko varmemmaksi vakuudeksi vielä kerran kysyä: aiotteko te suojata Suomen sairaalaverkon kehysriiessä ja tulevilta päätöksiltä, vai annatteko te Purran punakynän käydä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.25 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ministeri Purran punakynä on myöskin ihan järkevä, eikä tällaisia sairaaloiden lakkauttamisia ole tulossa. Meillä hoidon tarve, palvelujen tarve, koko ajan kasvaa, mutta se, mitä meidän täytyy tehdä, on, että meidän täytyy tehostaa sitä palveluverkkoa. Tässä edustaja mainitsi aikaisemmin, että jonnekin ei ole saatu silmälääkäreitä. Kysyn vain, että jos ei silmälääkäreitä saa, niin onko tarkoitus pitää silmätautien erikoisalaa siinä lääkäriissä vai pitääkö se siirtää johonkin muuhun lääkäriin, minne niitä silmälääkäreitä saa. Näitähän meidän täytyy katsoa. Meillä on ensi sijassa pulaa tietyistä erikoislääkäreistä — silmätautien erikoissääjistä ja myöskin sisätautielääkäreistä ja psykiatreista on kova pula. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

16.26 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri on siinä ihan oikeassa, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kasvavat paljon, koska meillä on ikääntyvä kansa, siksi, että tämä maa halusi sitoutua hoitajille parempiin palkkoihin, ja myös siksi valtio on nyt vaikeuksissa, koska enää ei ole sitä keinoa, että kunnat vain korottaisivat verotustaan asukkaidensa lompakosta. Tilanne on uusi, ja minua häiritsee, että me puhumme jatkuvasti sote-uudistuksesta, hyvinvointialueista. Puhutaan siitä, mistä on kysymys: hoivakodeista, lääkäriin pääsystä, lastenneuvoloista, kuntoutuksesta. [Vilhelm Junnila: Oripään terveysasema!] — Kyllä. Ja Oripään terveysasemasta puheen ollen — erittäin hyvä, edustaja Junnila, että nostatte sen esiin: Pääministeri Orpo, te ette ole alueella nyt päättäjänä, mutta ette te voi väistää vastuuta tässä. Meidän maakunnassa ja koko Suomessa tämä uudistus on menossa aivan toiseen suuntaan kuin mihin me kaikki täällä eduskunnassa alun perin halusimme. Meidän piti panostaa peruspalveluihin, ja nyt kaikkialla niitä alasajetaan, myös minun kotikunnassani ja monessa muussa paikassa. Mikä on neuvonne näille aluepäättäjille, joista ministeri Juuso pesee kätensä? [Puhemies koputtaa] Onko oikein säästöjen nimissä alasajaa peruspalveluja, vai löydätkö tavan joustaa niin, ettemme tuhoa tämän hyvinvointiyhteiskunnan ydintä ja hoitoonpääsyä? [Ben Zyskiewicz: Oliko oikein tehdä tällainen sote?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.27 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnettu hallituksessa erittäin suuren vastuun suomalaisten peruspalveluista. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat keskeisimpiä. Me teemme kaikkemme, että meillä säilyy Suomessa sellainen palvelutaso, mihin me ollaan totuttu, että sen palvelun saa kohtuullisen välimatkan päästä ja että se on korkealaatuista. Me ollaan järkyttävässä tilanteessa tällä hetkellä, että erikoissairaanhoidon palveluihin, tärkeisiin operaatioihin kriittisissä sairauksissa joutuu jonottamaan aivan liian pitkään.

Meidän terveydenhuoltomme on kriisissä tällä hetkellä, ja samaan aikaan me viemme nyt eteenpäin sitä uudistusta, jonka perustan siis edellinen eduskunta hyväksyi — siis se on fakta, se on totta. Se jäi kesken, kuten moneen kertaan sanottiin, se oli ikään kuin se kuori, niin kuin taisitte itekin sanoa. Sen sisällä me teemme tällä hetkellä kaikkemme, niin virkamiehet täällä pääkaupungissa kuin jokaisella hyvinvointialueella ne ihmiset, jotka tekevät sitä työtä, yrittävät saada ne rahat riittämään, ja se, mitä me yritetään tehdä, on se, että me yritämme löytää ne rahat, sen miljardin lisää joka vuosi ja ne alijäämärahat. Se on valtava summa rahaa, [Puhemies koputtaa] 5 000 miljoonaa yhteensä näitten vuosien aikana. Me teemme kaikkemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

16.29 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ilo tuossa äsken kuulla ministeri Juuson vastaus, että mitään tämänsuuntaista, mitä täällä väitetään, ei ole nyt hallituksella suunnitelmissa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ai jaa!]

Eilen tässä salissa keskusteltiin Suomen EU-tavoitteista ja joissain puheenvuoroissa tuotiin hyvinkin vahvasti esille, kuinka Suomen itä- ja kaakkoisrajan asuttuna pitäminen on paitsi Suomen myöskin koko Euroopan turvallisuuden tähden tärkeää. Ja jotta itäinen ja kaakkoinen Suomi pysyy asuttuna myöskin tulevaisuudessa, siellä on oltava palveluita ih-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

misille. Kysynkin nyt vastaavalta ministeriltä: kuinka näitä mahdollisia suunnitelmia, myös sairaalaverkon suhteen ja näin poispäin, tulevaisuudessa katsotaan yhteen mahdollisten huoltovarmuustekijöiden kanssa? [Keskustan ryhmästä: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.30 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai meidän täytyy pohtia asiaa monelta eri kantilta. Poliittikkoina katsomme kaikkea myöskin alueen ja alueen elinkeinon kannalta. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työpaikat tuovat työpaikkoja, ne tuovat verotuloja, ne tuovat elinvoimaa ja lapsia kouluihin ja näin poispäin. Se on tärkeä asia.

Tietysti osa ammattilaisista katsoo tätä pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon kautta ja sitä kautta, kuinka paljon palveluja missäkin tarvitaan ja miten saataisiin hoitohenkilöstön työpanos mahdollisimman tehokkaasti käyttöön, jotta me saadaan hoitajia perusterveydenhuoltoon ja vanhustenhoitoon, jotta voidaan tyydyttää se kasvava palvelutarve siellä peruspalveluissa. Mutta on totta, että meidän täytyy ottaa huomioon myöskin huoltovarmuustekijät. Meidän täytyy ottaa huomioon myöskin valmius ja varautuminen. Tämä on iso asia, ja hallitus on hyvin tietoinen siitä. Kyllä ministeritkin ovat tietoisia ja varmasti ottavat nämä [Puhemies koputtaa] kaikki huomioon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

16.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyselytunti kuulostaa siltä, että ministerit eivät ole ihan tietoisia siitä, mitä aluetasolla ja paikallistasolla tällä hetkellä on sosiaali- ja terveydenhuollossa tapahtumassa. Ministeri Juuso tässä aikaisemmin totesi, että erikoissairaanhoidosta pitää säästää, jotta voidaan ohjata lisäresursseja peruspalveluihin. Nyt on käymässä päinvastoin. Te olette tekemässä valtakunnallisesti päätöksiä, joilla te leikkaatte ja säästätte erikoissairaanhoidosta, ja samanaikaisesti alueilla heikennetään peruspalveluita ja vanhuspalveluita.

Toivoisin itse sitä, että hallitus tekisi edes niitä toimenpiteitä, mitä hyvinvointialueet itse ovat toivoneet hallitukselta, jotta he pystyisivät puuttumaan kustannusten kasvuun, ja vuokratyövoima on tässä yksi konkreettinen asia. Tämä verkosto, joka selvitti erilaisia keinoja puuttua vuokratyövoiman kustannusten kasvuun, antoi esityksensä helmikuun puolesavälissä kolmesta erilaisesta lakimuutoksesta. Haluan kysyä ministeri Juusolta: Oletteko tuomassa eduskunnan käsittelyyn lakimuutoksia, joilla annetaan hyvinvointialueille mahdollisuuksia puuttua tähän vuokratyöongelmaan? [Puhemies koputtaa] Ja voisiko ajatella, että Suomi olisi aloitteellinen, ehdottamassa muille Pohjoismaille, että yhteispohjoismaisesti tehtäisiin ratkaisuja vuokratyövoiman [Puhemies koputtaa] käytön rajoittamiseksi terveydenhuollossa? [Annika Saarikko: Hyvä idea!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.32 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuokratyövoimaraaportti on käsitelty, ja siitä on kyllä tulossa esityksiä. Tällä hetkellä keskitymme täysillä tähän sairaalaverkkoon, mutta kunhan tästä saadaan esitys aikaisek-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

si, [Välihuutoja] niin kyllä me tähänkin tietysti tulemme kantaa ottamaan ja katsomaan, millä lailla sitä viedään eteenpäin ja tilannetta helpottamaan.

Tämä edustajan esiin nostama pohjoismainen yhteistyö on mielenkiintoinen uusi avaus. Kyllä, pistän tämän korvan taakse, ja katsotaan, olisiko mitään tehtävissä, koska tiedän, että ongelma on iso Norjassa. Voitteko kuvitella, että olen yhden kesän ollut Norjassa töissä vuonna 2010, [Suna Kymäläinen: Mielenkiintoista!] ja edelleen sieltä tulee kyselyitä, olisiko kiinnostusta tulla töihin Norjaan — yli kymmenen vuoden päästä. Voitte arvata, kuinka iso se hoitohenkilöstön puute on, kun tällä tavalla täytyy rekrytoida hoitajia muista Pohjoismaista. [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Ilmoittakaa sitten, että olette nyt ministereitä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

16.33 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aina voinut luottaa siihen, että sosiaali- ja terveysministeri viimeiseen asti pitää huolta siitä, että sote-palvelut koko maassa voidaan toteuttaa. Nyt tilanne on kuitenkin muuttunut, ja me joudumme viikosta toiseen kysymään teiltä, ministeri Juuso, kuka pitää tästä maamme selkärangasta kiinni, jos ette te. [Annika Saarikko: Juuri näin!] Hyvinvointialueet on ajettu nurkaan ja pakotettu karsimaan alueille välttämättömistä palveluista. Pohjois-Savossa esimerkiksi Iisalmi ja Varkaus taistelevat omien palveluidensa puolesta. Kysyn teiltä, ministeri Juuso: saisitteko kerättyä voimia nousta vaatimaan ministeri Purralta ja ministeri Ikoselta puuttuvaa rahoitusta hyvinvointialueille, [Kimmo Kiljunen: Me autetaan tässä!] jotta välttytään peruuttamattomilta ja järjestelmää vaurioittavilta lakkautuksilta? Me tuemme tässä tavoitteessa teitä. [Vasemmalta: Kyllä! Vahvasti tuemme!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.34 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten jo toin ilmi, tämä hallitus etsii tällä hetkellä lisää säästötoimia useiden miljardien edestä pääasiassa siitä syystä, että hyvinvointialueet tarvitsevat lisää rahaa. [Timo Harakka: Vastaus oli ”ei”!] Meillä on voimassa rahoituslaki, jossa puhutaan alijäämän kattamisesta. Meillä on demografinen kehitys, joka varmistaa sen, että meidän sote-menomme kasvavat koko ajan, mutta ne kasvavat tällä hetkellä liian nopeasti. Ne kasvavat huomattavasti enemmän kuin te osasitte mallia rakentaessanne edes kuvitella, ja tähän me joudumme reagoimaan, ja juuri siksi me joudumme tällä hetkellä etsimään säästöjä muualta, [Annika Saarikko: Mutta eikö se ole kunnia-asia hoitaa vanhukset hyvin?] jotta kykenisimme antamaan lisää rahaa hyvinvointialueille. [Hälinää — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.35 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessani tulee vaikutelma, että meillä olisivat kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut tässä maassa huonossa jamassa. Samaan aikaan joka ikinen päivä, tänäänkin, tuhannet ja taas tuhannet suomalaiset saavat erittäin laadukasta hoivaa, ihmishenkiä pelastetaan [Sheikki Laakso: Juuri näin!] ja vakavia sairauksia hoidetaan. Meillä helposti unohtuu tämä toinen puoli.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Mutta se on totta, että hyvinvointialueet ovat poikkeuksellisissa taloudellisissa vaikeuksissa. Ne ovat noin vuoden odottaneet, että joku lähtisi johtamaan tätä palveluiden uudistamista Suomessa. Ne ovat odottaneet, että niille annettaisiin lainsäädännöllä työkaluja, joilla ne voisivat lähteä tuottavuutta parantamaan ja ratkomaan niitä taloudellisia ongelmia. Mitään ei ole tapahtunut vuoteen. [Jani Mäkelä: Miksi ne eivät tee?]

Ministeri Juuso, teidän puheitanne kuunnellessa tulee mieleen, että ministeri ei voi vaikuttaa mihinkään. Eihän se näin voi olla. Voitteko luvata eduskunnalle jonkun päivämäärän, milloin te tuotte tänne saliin lainsäädäntöä, [Puhemies koputtaa] joka auttaa hyvinvointialueita ratkomaan näitä ongelmia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Eduskunnasta: Juuso vastaamaan!] — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi hyvin nosti tässä esille sen, että eivät meillä kaikki asiat ole niin huonosti kuin tässä salissa monesti kuulee, minkä ministerinäkin usein koen, että mikään ei toimi ja kaikki on huonosti ja kukaan ei saa hoitoa. Mutta eihän näin ole. Kyllä meillä Suomessa sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut toimivat kohtuullisen hyvin.

Edustaja Lohi kuulutti johtajuutta — että me alkaisimme ministeriöstä kertomaan hyvinvointialueille, miten palveluita kuuluu järjestää. Hallitus kyllä tukee hyvinvointialueita, ja sen olemme sanoneet koko ajan. [Eduskunnasta: Lakimuutoksia! — Anne Kalmari: Normienpurkua esimerkiksi!] Me teemme sisällöllistä ohjausta epävirallisia kanavia pitkin koko ajan. Tarkoituksena on, ja me haluamme, että hyvinvointialueet menestyvät ja ihmiset saavat hoitoa. Tämä kausi tästä, kun sote-uudistus astui voimaan vuoden 23 alusta — me ollaan nyt menty vuosi ja kolme kuukautta — on ollut aikamoista myllerrystä. Mutta täytyy muistaa, että muutoskin on erittäin suuri. Se on niin suuri rakenteellinen muutos Suomen historiassa, että on aivan selvää, että ilman ongelmia ja ilman säätöjä [Puhemies koputtaa] se ei tule onnistumaan, mutta me teemme parhaamme, [Puhemies koputtaa] ja parhaamme mukaan yritämme kyllä ohjata hyvinvointialueita myöskin. Otamme huomioon myöskin sieltä tulevia toivomuksia.

2.3. Suullinen kysymys sote-palveluiden turvaamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 56/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Myös Liike Nyt -eduskuntaryhmän kysymys koskettaa tätä samaa aihepiiriä. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 Harry Harkimo liik: Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Kun kuuntelee tätä keskustelua, niin tulee selväksi, että hallitus on sitä mieltä, että tämä koko systeemi oli susi jo syntyessään. [Oikealta: Niinhän se oli!] Tämä tekee 1,5 miljardia tappiota, ja te olette luvanneet korjata ne tappiot. Ja kun tämä myytiin, kerrottiin, että erikoissairaanhoidon pääsee nopeasti, kun terveyskeskuksia on jokaisessa kunnassa — näin luvattiin aluevaalipa-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

neelissa. Olin ainoa, joka ei nostanut kättään pystyyn. Mutta minä haluaisin kysyä, pääministeri Orpo: kun te haukutte tätä systeemiä, että tämä on täysin mätä, niin mikä on se teidän systeemi, joka on sitten hyvä? [Keskustan ryhmästä: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.39 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo silloin ennen vaaleja taisivat kaikki puolueet todeta sen, että kun 15 vuoden tekemisen jälkeen tämä sote-malli syntyi, niin olisi ollut huono ratkaisu heti lähteä purkamaan sitä ja tekemään jotain uutta tilalle, vaan yhdessä totesimme, ja minusta siitä oli aika laaja yhteinen ymmärrys täällä salissa, että lähdetään nyt rakentamaan tästä.

Edustaja Harkimo, sitä tehdään, mutta se työ on valtava. Sitä tehdään hyvinvointialueilla, ja hallitus ja sen ministerit tukevat nyt hyvinvointialueita siinä työssä. Sen lisäksi haetaan koko ajan työvälineitä, joilla pystytään niitä kuluja saamaan kuriin, puretaan normeja, sitä lainsäädäntötyötä on liikkeellä, pyritään löytämään vastauksia henkilöstöpulaan, käytetään terveysteknologiaa ja digitalisaatiota, kaikkea. Jokainen kivi käännetään, mikä on löydettävissä. Mutta jokainen myöskin ymmärtää sen, että näihin ei löydy tuosta vain helpoja ratkaisuja. [Annika Saarikon välihuuto] Tämä vaatii aikaa ja työtä. Esimerkiksi hyvinvointialueiden ohjauksesta vastaava ministeri Anna-Kaisa Ikonen voi kuvata vielä tarkemmin kaikkia niitä prosesseja, [Puhemies koputtaa] joita tällä hetkellä on käynnissä ja joilla pyritään koko ajan näitä asioita viemään eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.40 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä pääministeri Orpo, arvoisa hallitus, te olette keskittyneet kaudellanne sote-politiikassa lähinnä syyttelemään hyvinvointialueita ja syyttelemään edellistä hallitusta. Näin ei voi loputtomiin tehdä. Te olette pian vuoden olleet vallassa. Silloin, kun on ministerinä, joutuu selvittämään monimutkaisia asioita: aikaisempien hallitusten aiheuttamia, itse aiheutettuja, tulevia ongelmia. Ottakaa vastuu näistä asioista. Kukaan ei ole väittänyt, että olisi kovin yksinkertainen tämä hyvinvointialueitten tilanne ja vanhenevan maan soten tilanne.

Arvoisa ministeri Juuso, te sanoitte, että te ette edes muista keskustan toimenpiteitä, mitä esitimme viime syksynä. [Perussuomalaisten ryhmästä: No kertokaa ne!] Se kuvaa sitä, miten halveksuen te meidän vaihtoehtoomme tartuitte. Kerroitte täällä myös, että teillä ei ole työkaluja nyt tässä ja heti, mitä voisi tehdä. [Sheikki Laakso: Vähän ylimielistä!] Minäpä nyt luettelen, mitä keskusta on ehdottanut, ja toivottavasti vastaatte, käyvätkö nämä ehdotukset: 1) Luopukaa rajuista rahoitusleikkauksista. 2) Pidentäkää alijäämän kattamisaikaa. 3) Siirtäkää matkakulujen rahoitus Kelalta hyvinvointialueille. [Jani Mäkelä: Joka säästää mitä?] 4) Ottakaa käyttöön ammatinharjoittajamalli. 5) Kitkekää vuokratyövoiman vääränlaista käyttöä. 6) Tehdään parlamentaarinen yhteistyö. Me tulemme mukaan rahoitusjärjestelmää uudistamaan. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri Juuso, kelpaako tämä keskustan työkalupakki teille, vai jatkatteko edellisten hallitusten syyttelyä? [Välihuutoja oikealta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

16.42 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän olla syyttelemättä edellisiä hallituksia [Antti Kurvinen: Kiitos!] ja tiedostan kyllä, että tällä hallituksella on vastuu saada tämä sote-ratkaisu toimimaan.

Mitä tulee näihin kysymyksiin, niin rahoitus- ja alijäämän kattamisvelvollisuudesta olette toivoneet helpotuksia. Näillä näkymin niitä ei ole tulossa, vaan edelleenkin odotamme, että rahoitus saadaan kuntoon siinä ajassa kuin on hallitusohjelmassa linjattu.

Matkakulujen siirtämisestä hyvinvointialueille on kylläkin puhuttu. Toistaiseksi se ei ole työn alla, koska se ei ole myöskään hallitusohjelmassa. [Keskeltä: Miksei? — Perussuomalaisten ryhmästä: Siksi kun teitte tyhjän paperin!]

Ammatinharjoittajamalli kylläkin mainitaan, ja siitä on esimerkiksi Länsi-Uudellamaalajo ensimmäinen pilotti käynnissä. Siitä tulevat ensimmäiset tulokset ensi kesänä, ja seuraan erittäin mielenkiinnolla, millä tavalla se toimii, koska minä näen, että tässä voisi olla yksi ratkaisu, millä me saataisiin turvattua tätä sote-kenttää.

Parlamentaarisia työryhmiä — [Puhemies koputtaa] joo, kyllähän niitä voidaan perustaa, mutta [Puhemies koputtaa] en tiedä, onko tässä nyt aiheellista ja onko tavoitteena, että yhteisymmärrykseen päästäisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

16.43 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä lähestyisin tätä ongelmaa käsitteellisesti. Keskeisin ihmisoikeus on oikeus elämään. Minun on hirvittävän vaikea tunnistaa, mikä on hallituksen linja, kun se lähtee terveydenhuollosta leikkaamaan. Me emme ole leikanneet esimerkiksi puolustuksesta, päinvastoin: tässä kriittisessä tilanteessa me nostamme puolustusmenoja. Miksi? Siinä on kysymys yhteiskunnan turvallisuudesta, suojasta, mitä ihmiset Suomessa tarvitsevat, ihmisten elämästä. Eikö terveydenhuolto ole vielä primäärisempi ongelma, perusoikeus? Pääministeri Orpo, onko maailmassa yhtään maata, joka leikkaa terveydenhuollosta, ihmisten perusoikeudesta elämään? [Välihuutoja — Perussuomalaisten ryhmästä: Viikon populistit!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.44 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka monta kertaa tämä pitää sanoa, että me emme leikkaa sotesta. Me lisäämme soteen rahaa. [Välihuutoja — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä te leikkaatte!] Me lisäämme soteen rahaa joka vuosi yli miljardin. Me yritämme hillitä sitä menojen kasvua, mikä oli soten alkuperäinen tarkoitus. Sitä edellinenkin hallitus lähti tavoittelemaan — oikein hallitusohjelmassa luki, että tavoitteena on kustannusten hillintä. Kun tämä on juuri sitä, niin älkää sanoko noin ja antako vielä kuvaa, että me oikein tieteen tahtoen haluamme pilata [Katri Kulmunin välihuuto] tämän hienon sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän, mikä Suomessa on. Mutta kun sitä on pakko uudistaa. Meidän rahat eivät riitä, meidän palvelujärjestelmää ei ole uudistettu. Se on liian kallis, se on liian tehoton, ja siksi näitä uudistuksia tehdään.

Mutta minäkin haluan sanoa sen, minkä edustaja Lohi nosti hyvin esille, että meillä onneksi sote valtaosin toimii, mutta ne kriittiset kohdat ovat niitä, mistä pitää pystyä huolehtimaan. Ja niille ihmisille, jotka päivittäin siellä tekevät niitä töitä, auttavat ihmisiä, ja jotka varmaan katsovat tätäkin, meidän täytyy kyllä olla kiitollisia, että he tekevät sitä joka

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

päivä. [Puhemies koputtaa] Ja me olemme vastuussa siitä, että heillä on [Puhemies koputtaa] ne edellytykset ja puitteet kunnossa. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Aki Lindén, olkaa hyvä.

16.45 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tästä nyt suuri huoli jäi, kun kuunteli tätä keskustelua, ennen kaikkea ministeri Juuson vastauksia. Sanoitte, että ministeriössänne keskitytte nyt täysillä tähän sairaalaverkkoon. Oman puolueenne edustaja Eerola tulkitsi teitä niin päin, [Juho Eerola: Nimi mainittu!] että ei ole syytä mihinkään huoleen, kun mitään sairaalamuutoksia ei aiota tehdä. Ei tässä syntynyt vakuuttavaa käsitystä siitä, mitä sille selvitykselle ja siellä oleville aika vaativille asioille, esimerkiksi synnytysten lakkauttaminen noin puolesta keskussairaaloista, aiotaan tehdä ministeriössänne.

Pääministeri Orpo nosti tässä rahoituskysymykset esille. Ne ovat tietenkin aivan olennaisia. Puhuitte kahdesta ja puolesta miljardista. Siinähan on yhden miljardin lisäys tämän vuoden rahoitukseen ja puolitoista miljardia vuoden 23 jälkikäteisrahoitusta. Nyt se ongelma on siinä, että kun valtiovarainministeriö vaatii, että talous täytyy tasapainottaa vuoden 26 loppuun, niin silloin siellä ei saa ottaa huomioon vuotta 24 koskevaa, vuonna 26 tulevaa jälkikäteisrahoitusta eikä tietysti vuoden 25 [Puhemies koputtaa] alijäämän kattamista, ja tämä on ajanut alueet nyt niihin ongelmiin. [Puhemies koputtaa]

Kysyn ministeri Ikoselta: mitä aiotte tälle asialle tehdä? Siihen olisi helppo ratkaisu: [Puhemies koputtaa] aiennettaisiin jälkikäteisrahoitusta, esimerkiksi puolet siitä. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Olette itse rikkoneet tämän järjestelmän, nyt kuullaan vastaus!]

16.47 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me noudatamme tässä ihan edellisen hallituksen säätämää rahoituslakia. [Krista Kiurun välihuuto] Meillä tämä rahoitusmalli on sellainen, että sen pitää olla myöskin ennustettava sinne alueille. Tällä hetkellä me emme vielä osaa sanoa varmuudella vuoden 24 osalta sitä, millä tavalla. Tällä hetkellä hyvinvointialueet tekevät omia muutossuunnitelmiaan ja muutosohjelmiaan, ja niiden vaikutukset alkavat pikkuhiljaa purra. Eli jos me nyt lähtisimme arvioimaan ja ennakoimaan niitä, niin me tekisimme hyvin epävarmojen taloustietojen varassa suunnitelmia sinne jatkoon. Eli ajattelen, että mitä tulee sellaisiin oppeihin, jotka ovat hyvää taloudenpitoa muuallakin, niin on ihan hyvä, että nämä hyvinvointialueet tekevät sitä rahoitussuunnitteluaan pitävän tiedon pohjalta, ja nyt on liian aikainen vaihe lähteä ennakoimaan, minkälaisia tilinpäätöksiä hyvinvointialueet tämän vuoden osalta tekevät, [Eduskunnasta: Alueet tarvitsevat sitä!] jotta niitä voitaisiin jatkossa tehdä.

Hyvinvointialueilla on hyvää työtä työn alla. Siellä tehdään ihan aidosti kovasti töitä, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Lopetetaan lähipalveluja!] ja uskon, että he tekevät töitä sen eteen, että he pyrkivät turvaamaan ihmisten hoivan, paremman hoitopääsyn ja samalla saamaan rahat riittämään myöskin tulevaisuuden hyvinvointipalveluihin, ja me haamme auttaa alueita siinä. [Krista Kiuru: Leikkaamalla lähipalveluista! — Puhemies:

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Kiitoksia!] Uudistamme palveluita ja uudistamme rahoitusta myöskin tukemaan tätä tavoitetta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys vihreän siirtymän investointien saamisesta Suomeen (Atte Harjanne vihr)

Suullinen kysymys SKT 57/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.48 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Tällä viikolla uutisoitiin, että odotettu SSAB:n vihreän teräksen investointi meneekin ensin Ruotsin puolelle. Se on valitettava kolaus Suomelle, vaikkakin tietysti hyvä asia naapurimaalle ja ilmastolle globaalisti. Ei siis jäädä suremaan sitä enempää, sillä vihreän siirtymän investointipotentiaali on edelleen valtava. Elinkeinoelämän keskusliiton päivitetyn dataikkunan mukaan Suomeen on suunnitteilla tällaisia investointeja miljardeittain ja miljardeittain. Vihreä siirtymä on siis ihan poikkeuksellinen mahdollisuus suomalaisille yrityksille. Se on tilaisuus tuottaa hyvää Suomelle, ilmastolle, luonnolle ja maailmalle. Sitä ei saa tyriä.

Vihreät investoinnit eivät kuitenkaan tapahdu itsestään, ja kilpailu on kovaa. Siksi vaaditaan aktiivisia toimia ja kaiken selkänäojana johdonmukaista, asetettujen tavoitteiden mukaista ilmastopolitiikkaa. Vaaditaan siis sitä, että Suomen ilmasto- ja luontotavoitteista pidetään kiinni ja että hallituksen ministerit ovat aidosti niihin sitoutuneita. Kuluva vuosi voi olla kriittinen siinä, saadaanko Suomen investointivetovoimaa kasvatettua. Nyt jaetaan pelimerkkejä, joilla on vuosikymmenien vaikutus siinä, [Puhemies koputtaa] minne uutta tekemistä ja teollisuutta syntyy.

Kysynkin: miten hallitus aikoo parantaa juoksuaan, [Puhemies koputtaa] jotta tällaiset vihreän siirtymän jätti-investoinnit saadaan Suomeen tulevaisuudessa? [Sheikki Laakson välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.50 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Harjanteen puheenvuoroon voi sinänsä pitkälti yhtyä. Ja jos katsotaan nyt Suomen toimissa, niin esimerkiksi tämän SSAB:n Raahe—Luulaja-maaliintulojärjestystä koskevan maaottelun osalta nähdään jälleen kerran, että sähköpolitiikka on mitä suurimmassa määrin vihreän siirtymän politiikkaa ja sitä kautta ilmastopolitiikkaa ja todella liikutellaan siis yksittäisen laitoksen päästönä jo lähes meidän henkilöautoliikenteen vuosipäästöihin verrattavissa olevaa erää.

Tältä osin keskeisin keino, jolla hallitusohjelman pohjalta edetään, on se, että me luodaan muun muassa kapasiteettihuutokauppa, jolla varmistetaan riittävän hintasuojatun sähkön runsas tarjonta teollisuudelle ja sitä kautta kilpailuetu hankkeisiin, joissa käännetään

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

vaikkapa Porvoon Kilpilahden tehdas tai Raahen tehdas pois fossiilien käytöstä tai saadaan uusia päästöttömiä teollisuuslaitoksia Suomeen.

Olen myös samaa mieltä siitä, että keskeiset pilarit — jotka kertovat, että jos investoi pois fossiilisesta, niin on voittajien puolella, voittajien joukossa — pitää pitää niin kansainvälisesti kuin Suomea. Kuten eilen täällä ajankohtaiskeskustelussa kerroin, [Puhemies koputtaa] tämä on myös syy, miksi Suomi on jo ottanut kantaa 2040 ilmastotavoitteeseen ja [Puhemies koputtaa] kannattaa 90 prosentin tavoitetta, kunhan ydinvoima hyväksytään vihreän sähkön joukkoon [Puhemies koputtaa] ja muut ehdot täyttyvät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

16.51 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Nyt meni suuruusluokkaa 4,5 miljardin euron investointi sivu suun, mutta on meidän käsissämme, miten käy tuleville miljardiluokan investoinneille. Hallitusohjelmassa on monia hyviä kirjauksia siitä, miten voidaan vauhdittaa vihreän siirtymän teollisten investointien viranomaisprosesseja. Kysyisin hallitukselta: voisitteko kiirehtiä näitten hyvien esitysten tuomista tänne eduskunnan käsittelyyn, jotta varmistetaan, että nämä miljardi-investoinnit saadaan Suomeen?

Hallitusohjelmassa on valitettavasti myös lukuisia huonoja kirjauksia, jotka voivat päinvastoin hankaloittaa vihreän siirtymän investointeja. Valtaosa näistä Elinkeinoelämän keskusliiton hankeikkunassa tunnistetuista miljardi-investoinneista keskittyy tuulivoimaan, ja tuulivoima on keskeinen edellytys sille, että meillä on sitä puhdasta, edullista sähköä saatavilla. Voitteko hallituksessa perua nämä hallitusohjelman kirjaukset, jotka heikentäisivät tuulivoiman rakentamisen edellytyksiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.52 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos myös edustaja Tynkkyselle varsin asiallisesta puheenvuorosta, josta merkittävään osaan myöskin voi yhtyä — juuri näin.

Ensinnäkin, mitä tulee luvituksen sujuvoittamiseen, niin on äärimmäisen tervetullut viesti, että eduskunnassa sille löytyy, toivottavasti, laajakantoista tukea, ja hallitus on tekemässä sinänsä historiallisen kunnianhimoista muutosta, puolen tusinaa lainsäädäntöhankeita, joissa myös täytyy miettiä sitä, kuinka joustavoitetaan tiettyjä lupaedellytyksiä, jotta pystytään vaikkapa vihreän teräksen tai akkuklusterin hankkeita Suomeen saamaan läpi, mutta myös tämä nopeus ja osaaminen ovat siinä tärkeitä. Iso hanke tulee olemaan elyjen ja avien lupa- ja valvontatoimintojen yhdistäminen yhteen valtakunnalliseen organisaatioon, joka toimii paikallisesti eri puolilla Suomea, mutta sillä on yksi johto ja tulostavoitteet nimenomaan nopeuttamaan lupakäsittelyä eri keinoin. Tätä tehdään ministeri Ikosen johdolla valtiovarainministeriön ohjauksessa.

Mitä tulee tuulivoimaan, niin sinänsä meillä tuulivoiman hyväksyttävyyttä parannetaan kohtuullistamalla sitä tilannetta, että siellä myös ikään kuin hankalaan paikkaan maanomistajina tai naapureina joutuneet saavat parempia korvauksia lunastuksissa. [Puhemies koputtaa] Purkuhommista huolehditaan, melusta huolehditaan. [Puhemies koputtaa] En

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

ole kyllä yhtä mieltä siitä, että tämä estäisi riittävän määrän tuulivoimainvestointeja, [Puhemies koputtaa] joita on myös putkessa. Suomeen tulee useita tuhansia megawatteja tuulivoimaa lähivuosina.

2.5. Suullinen kysymys Suomen kilpailukyvyistä puhtaan siirtymän hankkeissa (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 58/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ruotsalaisen eduskuntaryhmän kysymys liittyy tähän samaan aiheeseen. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

Keskustelu

16.53 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Svenska Luleå vann över finska Brahestad då SSAB beslöt var företags fossilfria fabrik ska byggas. Fabriken skulle ha varit en viktig investering för Brahestads område och det skulle ha minskat Finlands koldioxidutsläpp med ungefär 10 procent.

Arvoisa puhemies! Suomessa on viime vuodet tehty töitä sen eteen, kuten tässä mainittiin, että yritysten kannattaisi tehdä investointeja myös Suomeen. Merkittäviä uudistuksia on tehty esimerkiksi verotuksen saralla ja kannustimia on lisätty tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. SSAB:n päätös rakentaa tehdas Ruotsiin on luonnollisesti harmittava, mutta monta puhtaan siirtymän hanketta on vireillä Suomessa — yli 200 miljardin edestä.

Kysynkin pääministeri Orpolta teidän näkemystänne tähän: miten Suomi parantaa kilpailukykyään ja houkuttelee puhtaan siirtymän hankkeita ja investointeja Suomeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.55 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Kiitos kysymyksestä. Nythän me ollaan aivan ytimessä: miten me parannetaan meidän kilpailukykyä? Sanoisin, että pitkällä aikavälillä se kaikkein oleellisin kysymys on pitää huolta meidän osaamisesta, tutkimuksesta, innovaatioista. Siksi hallituksen suuri panostus on historiallinen — miljardi tutkimukseen ja kehitykseen. Ja tämä raha pyritään ohjaamaan niin tehokkaalla tavalla, että se tuottaa meille sitä pitkäaikaista kilpailukykyä.

Samaan aikaan meidän täytyy uudistaa meidän työmarkkinajärjestelmää — ehkä olette huomanneet, että sitä tällä hetkellä tehdään — mutta meidän pitää pitää myöskin julkinen talous kunnossa, ettei veronkorotuspaine nouse ja kasva liikaa. Meidän täytyy uudistaa luvitusjärjestelmää, houkutella osaavaa työvoimaa. Me tehdään lukemattomia asioita, jotka löytyvät meidän hyvästä hallitusohjelmasta. Näin me pidetään huolta meidän kilpailukyvyistä, ja se on itse asiassa ainut tapa. Kun me vielä saamme Euroopan huolehtimaan kilpailukyvyistä kokonaisuutena, niin tämä on ainut tapa, jolla me voimme kilpailla pienenä ja pääomaköyhänä maana eurooppalaisten maiden kanssa, jotka ovat lähteneet valtiontukikilpailuun. Kilpailukykyinen Suomi kilpailukykyisessä Euroopassa.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys sosiaaliturvaleikkauksista (Merja Kyllönen vas)

Suullinen kysymys SKT 59/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Terveiset työkyvyttömältä kansalaiselta, johon hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset iskevät: ”En harrasta, en käy ulkona, en tee mitään, olen vaan ja hengittelen. En tiedä, mistä menojani leikkaisin, ehkä sitten lope-tan sen keitonkin syömisen.”

Suomi on toistuvasti saanut Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta huomautuksia sosiaaliturvan liian alhaisesta tasosta. Suomi ei siis noudata kansainvälistä sopimusta, joka määrittelee sosiaaliturvan minimitason. Erityisesti nyt huhtikuusta alkaen yhä useamman kansalaisen toimeentulo jää kauaksi ihmisarvoisen elämän edellytyksistä, kun jättileikkaukset työttömyysturvaan ja asumistukeen astuvat voimaan.

Miksi hallitus syventää köyhyyttä, arvoisa pääministeri, tällä tavalla varsinkin lapsiperheiden ja yksinhuoltajien ja yksin asuvien osalta, kun samaan aikaan meillä on kuitenkin — kun perustellaan näitä leikkauksia talouden korjaamisella — varaa laittaa 700 miljoonaa euroa alennusta veroluontoisiin maksuihin suuryrityksille? Onko tämä sellainen arvovalinta, joka tässä ajassa kannattaa tehdä: lisätä eriarvoisuutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.57 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä ja keskustelun avauksesta. Varmasti jaamme kaikki täällä sen tavoitteen, että Suomessa pitää olla vahvat ja tukevat turvaverkot, jotka kannattelevat elämän epävarmoissa tilanteissa, kaikissa tilanteissa, ja auttavat ihmisiä ylöspäin hyvään elämään kiinni. Ja se tavoite meillä tässä hallituksessa on ennen kaikkea siinä, että me pidämme kiinni meidän hyvinvointivaltiota myöskin huomenna eli siitä, että tasapainotamme taloutta, huolehdimme sen kestävästä rahoituksesta.

On totta, että nyt joudutaan tekemään säästöpäätöksiä. On jouduttu tekemään ja tullaan tekemään lisää, koska meidän valtio velkaantuu kohtuuttomasti. Mutta samaan aikaan, kun arvioidaan kansainvälisesti — kun viittasitte kansainvälisiin vertailuihin — Suomen turvaverkot ovat kansainvälisessä vertailussa kestävä ja meidän sosiaaliturvan taso on kansainvälisessä vertailussa kyllä hyvin vertailukelpoinen. [Krista Kiurun välihuuto]

Näistä moitteista, mitä Suomi on saanut: Ne liittyvät siihen, että Suomi on sallinut nämä ryhmäkantelut, eli me olemme yhden toisen maan kanssa ainoita, jotka ovat tämän arvioinnin piirissä. [Puhemies koputtaa] Mutta totta kai tarkastelemme erittäin vakavalla mielellä meidän sosiaaliturvan tasoa, ja siitä tehdään myös säännönmukaista arviointia. [Timo Harakan välihuuto]

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän tähän aiheeseen yhden lisäkysymyksen. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.58 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän asti Orpon hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset ovat kohdistuneet pääasiassa pienituloisiin työsäkäyviin, työttömiin, opiskelijoihin ja sairaisiin. Hallitus ei ole vielä leikannut eläkkeistä, mutta nyt moni eläkeläinen pelkää, että myös eläkkeistä leikataan kehysriihessä. Kansan- ja takuueläkkeiden leikkaus johtaisi eläkeläisköyhyyden kasvuun. Hallituksen piiristä on väläytelty myös työeläkkeiden leikkaamista, vaikka myös moni työeläkeläinen on pienituloinen. Työeläkkeiden leikkaus ei edes vahvistaisi valtiontaloutta, sillä niitä ei makseta valtion budjetista. Itse asiassa valtion verotulot laskisivat, mikäli työeläkkeistä leikataan. Arvoisa valtiovarainministeri, voitteko luvata suomalaisille eläkeläisille, että eläkkeistä ei tulla leikkaamaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.59 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä samaa aihetta käsiteltiin muistaakseni sosiaalidemokraattien lukuisissa kysymyksissä kyselytunneilla jo useampi viikko sitten. Minun täytyy vastata samalla tavalla kuin vastasin silloinkin: Hallituksella ei ole poliittisia päätöksiä aiheesta tehty. Ne tehdään kehysriihessä muutaman viikon kuluttua, ja valitettavasti meidän pitää erilaisia vaihtoehtoja kammata läpi. Mutta kysyjän kanssa olen yleisesti ottaen aivan samaa mieltä näistä pienistä eläkkeistä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys syntyvyyden edistämisestä (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 60/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Östman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Syntyvyyden sukellus on Suomen suurin kriisi. Näin totesi Suomen Yrittäjien pääekonomisti Brotherus äskettäin. Olemme yksi maailman harmaantuneimmista maista. Ikärakenteen voimakkaasta vinoumasta aiheutuu pitkälti julkisen talouden pysyvä menojen ja tulojen epäsuhta sekä paheneva työvoimapula esimerkiksi hyvinvointialueilla. 40—49-vuotiaista naisista lapsettomia on joka viides, miehistä taas lähes joka kolmas. Lapsettomaksi jäävien miesten osuus saattaa Suomessa olla maailman suurin. Yksin elävät lapsettomat myös syrjäytyvät helpoiten.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit pitävät erittäin tärkeänä, että väestökehityksen surulliset käyrät saadaan kääntymään, ja uskon, että se on meidän kaikkien toiveena. Haluaisinkin kysyä: millä toimenpiteillä hallitus aikoo parantaa perheenperustamisessa ole-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

vien [Puhemies koputtaa] tulevaisuudenuskoa, perhemyönteistä ilmapiiriä ja syntyvyyden nousua? [Hälinää — Suna Kymäläinen: Lakkauttamalla synnytyssairaaloita!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.01 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kysyjä tiivistä hyvin, että tämä syntyvyyden romahdus on sekä yhteiskunnalle että yksilötasolla erittäin kipeä asia, ja meidän pitää löytää joitain ratkaisuja siihen, miten voimme luoda tulevaisuudenuskoa. Ja vaikka ajattelenkin niin, ettei syntyvyyttä suoraan voida eduskunnasta käsin edistää kovinkaan tehokkaasti, koska kyse on yksityisen elämän asioista, niin joitain asioita kuitenkin on meillä keinovalikoimassa.

Hallitus on jo päättänyt yhdestä tärkeästä asiasta, joka liittyy hedelmöityshoitojen Kela-korvauksien palauttamiseen edellisen hallituksen leikkausten jäljiltä. Myöskin on tarkoitus nostaa sitä tasoa merkittävästi niin, että lapsettomuudesta kärsiviä voidaan tehokkaammin auttaa. Eli hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palautetaan korotettuina ensi vuoden alusta uudessa Kela-korvausmallissa. Samoin olemme käynnistäneet valmistelun väestöpoliittisesta selonteosta, jossa on haettavissa sitten muitakin keinoja.

Tässä tuotiin hyvin esiin tämä yhteys syrjäytymiseen ja myöskin työllisyyteen. [Puhemies koputtaa] Valitettavasti on niin, että syrjäytyminen ja työttömyys ennustavat myöskin korkeampaa lapsettomuutta. Näihin juurisyihin on tärkeää puuttua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Ville Valkosen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 7/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 5.4.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 5.4.2024 kello 10.

4. Janne Heikkisen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 8/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 5.4.2024 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 5.4.2024 kello 10.

Puhemies Jussi Halla-aho: [Hälinää] Pyydän edustajia siirtämään muut keskustelut salin ulkopuolelle.

5. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 10/2023 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2024 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Heikki Vestman kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin vuoden 22 kertomuksesta. Mietintö on yksimielinen.

Muille valiokunnille varattiin mahdollisuus lausua oikeuskanslerin kertomuksesta, ja lakivaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat antaneet perustuslakivaliokunnalle lausunnot oikeuskanslerin kertomuksesta. Lakivaliokunnan lausunnossa kiinnitetään erityisesti huomiota oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja laillisuusvalvonnan riittäviin resursseihin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa käsitellään muun muassa oikeuskanslerin roolia lainvalmistelun laadun ennakollisessa valvonnassa ja itsemääräämisoikeutta koskeviin kysymyksiin liittyvää selvitys- ja valmistelutyötä.

Hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti perustuslakivaliokunta ei ole yleensä kertomusta käsitellessään erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Valiokunta on painottanut laillisuusvalvonnan riippumattomuutta eikä siten ole pitänyt myöskään valtiosääntöisesti aivan asianmukaisena, että eduskunnan erikoisvaliokunnat käsitelisivät perustuslakivaliokunnalle antamissaan lausunnoissa yksittäisiä kanteluratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin kertomukseen sisältyvät vakiintuneen käytännön mukaisesti oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot. Oikeuskansleri Pöysti käsittelee puheenvuorossaan nimityksiä ylimpiin virkoihin. Puheenvuoro koskee muun muassa kysymyksiä siitä, miten ylimmän virkajohdon nimitysten valmistelun objektiivisuutta ja hyvän hallinnon periaatteiden sekä ammattimaisuuden toteutumista voidaan parantaa, miten laki suhtautuu poliittiseen tai siksi koettuun nimitykseen ja miten oikeuskansleri valvoo nimittäjän harkintavallan rajoja. Apulaisoikeuskansleri Puumalainen pohtii puheenvuorossaan laillisuusvalvonnan ja rikosoikeudellisten menettelyjen keskinäis-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

suhteita. Puheenvuorossa tarkastellaan laillisuusvalvonnan seuraamuksia sekä virkasyyte-asioissa tehtävää laillisuusvalvonnallista punnintaa.

Arvoisa puhemies! Kertomuksessa käsitellään lainvalmisteluun kohdistuvaa laillisuusvalvontaa. Hallituksen esitysten laillisuusvalvonnassa on kertomuksen mukaan keskeisenä tavoitteena huolehtia siitä, että esityksissä tunnistetaan perustuslain kannalta merkitykselliset kysymykset, selostetaan perustuslakivaliokunnan keskeinen lausuntokäytäntö ja tuodaan avoimesti esille myös mahdolliset perustuslakia koskevat uudet tai tulkinnanvaraiset kysymykset. Jos kysymys ehdotettavan lain perustuslainmukaisuudesta on perustuslakivaliokunnan aikaisemman käytännön valossa uusi tai tulkinnanvarainen, hallituksen esityksessä tulee ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä. Oikeuskansleri on lainvalmisteluhankkeita koskevissa lausunnoissa tuonut esiin myös, että perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarpeellisuutta arvioitaessa on samalla tarpeen nostaa esille ne perustuslain tulkintakysymykset, joihin perustuslakivaliokunnan kannanotto olisi aikaisempi tulkintakäytäntö huomioon ottaen tarpeellista.

Myös perustuslakivaliokunta on aikaisemminkin kiinnittänyt huomiota hallituksen esitysten laatimisohejeisiin. Niiden mukaanhan, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta ihmisoikeussopimukseen on epäselvyyttä, esityksen suhdetta perustuslakiin koskevaan jaksoon on otettava säätämisyjärjestysarvion jälkeen omaksi kappaleekseen nimenomainen lausuma, jonka mukaan on suotavaa, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Lausumaa ei ohjeiden mukaan kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Valiokunta korostaa, että yhtäältä ohjeissa mainituissa epäselvyytilanteissa perusteluihin on otettava maininta perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä, mutta toisaalta tällaista lausumaa ei muissa tilanteissa tulisi sisällyttää perusteluihin.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotuksena on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Totean vielä, että paikalla on myös oikeuskansleri Tuomas Pöysti, mikä lienee jäänyt itseltäni äsken mainitsematta. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.09 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa oikeuskansleri! Käsittelyssä on siis oikeuskanslerin kertomus, joka annetaan joka vuodelta, ja perustuslakivaliokunta on antanut tästä mietinnön. Lakivaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta lausuiivat myös kertomuksesta, ja kuten perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja tuossa jo kertoi, niin lakivaliokunnan lausunnossa kiinnitetään erityisesti huomiota oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja laillisuusvalvonnan riittäviin resursseihin.

Oikeuskanslerilta saadun selvityksen mukaan lakivaliokunta toteaa, että erityisesti oikeusprosessien pituus on tema, joka nousee toistuvasti eri tavoin esille oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa, ja näin myös tässä kertomuksessa. Myös oikeudenhoidon toimijoiden resurssien vähäisyys on tullut esille useissa eri yhteyksissä, ja erityisesti vähäisillä resursseilla toimittaessa käsittelyaikojen kokonaiskestot ovat pitkiä. Kysyisinkin teiltä, hyvä oikeuskansleri: miten olisi mahdollista saada näitä oikeuskäsittelyjä lyhyemmiksi? Koen esimerkiksi, että lapsiin kohdistuvat erilaiset rikoskokonaisuudet ovat todella piinallisia seurata ja kuulla, kuinka pitkään ne voivat pahimmillaan kestää. Lapsi ehtii kasvaa jo liki aikuiseksi, ennen kuin oikeutta lähdetään käymään.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri ottaa myös kantaa lakiesityksiin, jotka hallitukselta ovat tulleet, ja annatte niihin erilaisia lausuntoja. Muutamia mainitakseni täällä on esimerkiksi kansainvälinen yleissopimus henkilöiden suojelusta tahdonvastaiselta katoamiselta, Natoon liittymistä koskevat sopimukset, julkishallinnon automaattinen päätöksenteko vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinnista, esitutinnan salassapitoperusteiden selkeyttäminen, oikeuspalveluvirasto, rajavartiolaitoksen muuttaminen. Miten näette, että nämä erilaiset lausunnot, mitä annatte, huomioidaan valiokuntakäsittelyssä? Ja ylipäänsäkin myös kanteluiden määrä: Miten koette sen, että teille osoitettujen kanteluiden kokonaismäärä on pienentynyt verrattuna vuosiin 21 ja 22? Minkä näette tähän olevan syynä? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan käsittelemme oikeuskanslerin kertomusta, ja joka vuosi tämä on yhtä mielenkiintoinen ja äärettömän tärkeä asia. On tärkeää, että ihmisiä kohdellaan oikeudenmukaisesti, tasapuolisesti, riippumatta mistään tekijästä, ja tosiaan kaikki pidetään tasa-arvoisina.

Jos miettii tavallista ihmistä ja joutuu joskus semmoisten asioiden kanssa tekemisiin, että asioita tehdään virkavastuulla ja sitten siellä ihminen tietääkin, että on tullut kohdelluksi väärin, niin kuinka pitäisi menetellä siinä tapauksessa? Tahtoo olla niin, että moni ihminen ei esimerkiksi välttämättä tiedä tätä oikeuskansleriasiaa ja kuinka sinne viedään asioita eteenpäin. Kuitenkin ihmiset ovat siinä asioita toisella puolella tekemässä, ja sillä toisella puolella voi olla toinen ihminen, joka ei ole törmännyt tällaisiin asioihin aikaisemmin. Jos kuitenkin tietää, että on tullut kohdelluksi väärin, niin mitenkä olisi viisainta ihmisen toimia tällaisessa tilanteessa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.13 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos Oikeuskanslerin viestille tästä kattavasta ja laajasta raportista, josta tulee paljon materiaalia myös meidän kansanedustajien työhön. Hyvää on tietenkin se, että oikeuskanslerille osoitettujen kanteluiden kokonaismäärä on pienentynyt verrattuna vuosiin 2021 ja 2020. Toisaalta ennakoin, että ajankohtainen taantuma, vaikea taloudellinen tilanne ja siitä seuranneet hallituksen leikkaukset tulevat varmasti aiheuttamaan jonkin verran valitusruuhkaa esimerkiksi oikeuden sosiaaliturvan kautta, jota kautta kanteluiden määrä saattaa lisääntyä tuleville vuosille.

Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että oikeuskanslerihan on Suomessa erityisesti kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja kansainvälisten sopimusten ammattilainen, ylin valvoja, ja ajattelen, että näiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten suositusten seurannassa olisi Suomella vielä paljon kehitettävää. Esimerkiksi vuosi sitten saimme suositukset YK:n lapsen oikeuksien komitealta siitä, miten Suomi toteuttaa lapsen oikeuksia kansallisesti ja mitä me teemme. Tuossa oli huomioita esimerkiksi ”urges”-otsikon alla, erittäin painava sanamuoto, välttämättömyyttä kuvaava sanankäyttö. Nämä huomautukset liittyvät lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, turvapaikanhakijalasten kohteluun, perheestä erillään olevien lasten oikeuksiin, seksuaaliseen riistoon ja moniin erittäin vakaviin asioihin, ihmisoikeuskysymyksiin liittyen lasten oikeuksiin. Haluan nostaa tämän esimerkiksi siitä, että kysyisin oikeuskanslerilta: miten nähdäksenne tämänkaltaisten huomautusten

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

valvonta ja niitä seuraavien toimenpiteiden valvonta Suomessa on järjestetty, ja voisimme me jollakin tavalla vahvistaa kansainvälisten huomautusten, niitä seuraavan käsittelyn parantamista niin, että esimerkiksi lasten oikeudet ja vammaisten ihmisten oikeudet, heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeudet toteutuisivat paremmin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.15 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri otti kertomuksessaan kantaa poliittisiin virkanimityksiin ja kantoi aivan oikein huolta, että ne tapahtuvat oikein ja niissä tietty neutraliteetti toteutuu. Se on sinänsä hyvä, mutta me kansanedustajat tiedämme, että me käsittelemme aika usein laajoja lakipaketteja, ja minun mielestäni on hyvin oleellista, miten nämä lakipaketit syntyvät, ketkä ovat esittäjät tekemässä siellä. Meillä on paljon toimikuntia, neuvottelukuntia... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Eestilä, teidän mikrofoninne ei taida toimia juuri tällä hetkellä. Pieni hetki.

Jäin siihen, että kun meillä on neuvottelukuntia ja toimikuntia, niin meidän täytyisi olla varmoja, että hallintolain 6 § toteutuu eli siellä on myös tietty neutraliteetti olemassa, sillä jos nämä kirjoitetaan ikään kuin samaa punaista lankaa noudattaen, niin niitä on valiokunnassa tai muualla erittäin hankala enää purkaa. Kiinnitän sen takia huomiota siihen, että jos siellä esiintyy liian paljon samanmielisiä, jos siellä esiintyy tietyn näköinen intressijäävyys tai epäilyisyys, niin silloin laki on syntynyt sellaisessa järjestyksessä, että on erittäin vaikea siihen enää valiokuntakäsittelyn aikana tai muuten puuttua, koska se joutuisi tavallaan purkamaan koko lain, koska ne viittaukset tulevat niin monesta eri paikasta ja sitä fundamentaalisesti ei voi muuttaa. Lähinnä kysyn ja ehkä toivonkin oikeuskanslerin ehkä tulevaisuudessa kiinnittävän huomiota, että nämä lainvalmistelut syntyvät oikein. Perustuslaissa on 21 §, Oikeusturva, että ihmiset voivat luottaa siihen, että he eivät joudu tilanteeseen, jossa heidän käytännössä pitäisi vähän joka toinen viikko ruveta jo valittamaan oikeusistuimeen, että toteutuuko oikeus.

En ota esimerkkejä, koska ei ole soveliaista lähteä yksittäisiä esimerkkejä täällä puimaan, mutta tämä on yleisarvio, ja on parempi, että se täällä täysistunnossa käydään ikään kuin ilman esimerkkiä. Mutta oikeasti minä toivon, että tämä on asia, johon ehkä seuraavassa oikeuskanslerin kertomuksessa otetaan kantaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.18 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa oikeuskansleri ja myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja! Me nyt käsittelemme tätä perustuslakivaliokunnan mietintöä, mutta koska mietintö on aiheen luonteesta johtuen suppea ja siinä on perusteltu, miksi se on sellainen kuin se on, niin tavallaan itse koen, että meillä on varsinaisesti käsittelyssä eräässä mielessä myös tämä punakantinen oikeuskanslerin kertomus vuodelta 22. [Puhuja pitää käsissään kertomusta]

Kun näin esityslistan enakkoon tuossa pari päivää sitten, niin havahduin, että tähän on siis vuodelta 22. No, olin itse silloin valtioneuvoston jäsen, ja nyt hieman tässä värittäen totean, että odotin jännityksellä, että onkohan siellä valtioneuvosto saanut vuodelta 22 va-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

kaviakin huomioita. Tuolla sivulla 68 on lyhyesti kuvattu valtioneuvoston toimintaa, ja mitään sellaisia huomioita tai vakavia huomautuksia ei toki ole annettu.

Haluan tässä yhteydessä kiittää oikeuskansleria. Tuolle vuodelle sattui muutamia erittäin vaativia asioita. Muistamme kaikki vuosien 20—21 koronapandemian, jonka rajoituksia aloimme purkaa käytännössä helmikuusta 22 alkaen. Siinä kevään aikana esiintyi paljon arvostelua purkamisen aikataulusta, koska sairastavuudessa ja itse asiassa myöhemmin havaituissa kuolleisuustilastoissakin oli aika dramaattisia muutoksia vielä vuonna 22. Toinen asia oli työtaistelutoimenpide, joka ajoittui kesälle ja sitten alkusyksylle 22. Siinä yhteydessä jouduin esittelevänä ministerinä nimenomaan ennakkovalvontaa ajatellen käymään perusteltuja keskusteluja oikeuskanslerin kanssa, ja kiitän saamistani juridisista neuvoista ja myös sen vastuun korostamisesta, mikä kulloinkin valtioneuvoston jäsenillä on näitä asioita valmistellessa.

Kiinnitin huomiota myös siihen, koska nopeasti silmäilin tuosta sosiaali- ja terveystoimialan havainnot, että siellä oli mielestäni ainakin yksi — ellen ole väärässä — sama asia kuin eduskunnan oikeusasiamiehellä oli kertomuksessaan. Se koski Helsingin kaupungin suorittamaa laajaa terveystarkastusta. Olen ymmärtänyt, että nyt nämä työnjaot näiden kahden valvontaviranomaisen kesken ovat selkeytyneemmät kuin aikaisemmin, eli mah-toiko tässä kuitenkin olla vähäistä päällekkäisyyttä?

Mutta ennen kaikkea haluan ehkä tässä vielä kiittää oikeuskansleria ja myös tätä erinomaista kertomusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies ja kunnioitettu valtioneuvoston oikeuskansleri! Oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin toimintaa, ja sitten kansalaisten kannalta se on äärimmäisen tärkeä kanava. Jos joku kansalainen kokee saaneensa viranomaiselta epäoikeudenmukaista tai peräti väärää kohtelua, hän voi tehdä siitä kantelun. Tämähän näyttäytyy tavalliselle ihmiselle aika hyvänä kanavana. Muistamani mukaan on niin, että kanteluiden käsittelyaika on keskimäärin noin yksi vuosi, joka on aika inhimillinen määräaika siinä mielessä, että meillä on totuttu varsinkin oikeudenkäynneissä valtavan pitkiin käsittelyaikoihin. Tässä suhteessa tämä oikeuskanslerin toiminta on erittäin rohkaisevaa: sieltä tulee kyllä vastaus, kun hetken aikaa malttaa odotella.

Mutta isona asiana, arvoisa puhemies, näen sen, että edessämme on nyt sellainen aika, että Euroopan unioni on työntämässä koko ajan ihan tietoisesti ja varmasti — itsekinhän komissio sen tietää, että meidän liittymissopimuksellamme me luovutimme Euroopan unionille tietyn toimivallan, ei yhtään enempää. No, nyt jatkuvasti sieltä tulee meihinpäin esityksiä, joilla sitten vaaditaan, että meidän pitää tehdä jotakin semmoista toimintaa, joka ei kuulu Euroopan unionin toimivaltaan. Kysyn oikeuskanslerilta, kun hän nyt on erinomaisesti paikalla: Miten oikeuskansleri suhtautuu tällaiseen toimintaan, kun sieltä tulee ihan esimerkiksi metsäasioita, nyt ovat ihan selvästi ottamassa metsistämme päätösvaltaa itselleen, vaikka se ei millään lailla kuulu Euroopan unionin komission toimivaltaan? Mikä teidän kantanne näihin asioihin on? Jos sieltä lähtee tulemaan jatkuvasti, jatkuvana virtana tällaisia esityksiä, sehän menee meidän liittymissopimuksemme ohi ja kaventaa Suomen perustuslaissa säädettyä itsenäisen valtakunnan, meidän eduskuntamme täysivaltaisuutta ja myös koskee budjettisuvereniteettia, koska olen nähnyt sen tässä vuosien aikana, että

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

yleensä Euroopan unionista kun esitykset tänne tulevat, se tarkoittaa sitä, että veronmaksajien kukkarolla taas käydään. Pidän tätä esitystä, tätä valvontaa, kyllä erittäin tärkeänä, koska joskushan tälle jatkuvalla hiljaiselle vallankaappauksellekin pitää reuna saada. Eihän tästä tule muuten mitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

17.23 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Muistaakseni 2019 tai 2020 nostin tämmöisessä samanlaisessa tilaisuudessa, jossa oikeuskanslerin kertomusta esiteltiin, esille lastensuojelun ongelmat tuolloin. Silloin siinä kertomuksessa nimenomaan aika näkyvästikin puututtiin siihen, millaisia ongelmia, haasteita lastensuojelussa jo silloin oli ilmennyt. Siellä leimallisesti puututtiin lasten itsemääräämisoikeuden toteutumiseen.

Nyt, kun tässä on vuosia kulunut, olemme nähneet, millä tavalla lasten ja nuorten piirissä vakavat ongelmat ovat lisääntyneet ja kasvaneet ja vakavoituneet. Siitäkin meillä tässä on myöskin tältä viikolta aivan liian huono esimerkki, mikä tilanne on. Olen nyt edelleen hyvin huolissani siitä tilanteesta ja nostaisin esille tätä samaa kysymystä kuin silloin: millä tavoin oikeuskanslerin kertomuksessa pitäisi tätä asiaa tuoda esille, ja millä tavalla sitä pitäisi tarkastella? Pääpaino silloin oli itsemääräämisoikeuden toteutumisessa, mutta se on aiheuttanut lastensuojelussa selkeitä ongelmia, suoranaisia ristiriitoja, mikä on sitten vauhdittanut sitä kehitystä, että lastensuojelussa on kriisi.

Pitäisikö kertomuksessa ensinnäkin olla nytkin jotakin lastensuojelusta, sen tilasta, tämmöisessä ajassa, missä me tiedetään, että näitä ongelmia on valtavasti? Ja millä tavalla pitäisi nyt tämmöisessä kertomuksessa tarkastella tätä tilannetta: ainoastaanko sen itsemääräämisoikeuden toteutumista vai kokonaiskuvaa katsoen? Millä tavalla toteutuisi lapsen oikeus turvalliseen elämään, kehitykseen — nämä tällaiset perusoikeudet? Ei vain sen itsemääräämisoikeuden kautta, joka itse asiassa asettaa lastensuojelulainkin aika erikoiseen ja ristiriitaiseen tilanteeseen, niin että siinä ei sen henki toteudu, kun korostetaan tämmöisiä asioita.

Toisaalta myöskään, kun katsoin tuossa, ei taida olla kuin kaksi kertaa mainittuna tuo lastensuojelu tässä kertomuksessa, ja nekään eivät ole niinkään suoraan lastensuojelullisissa asioissa. Olisiko ehkä pitänyt tämmöisessä hetkessä ottaa siihen kantaa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.26 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Arvoisa oikeuskansleri! Ehkä lainsäädäntötyön kiireisestä tahdista haluaisin vielä muutaman ajatuksen jakaa, nimittäin se liittyy voimakkaasti tähän perustuslakivaliokunnankin aikaisemmin lausumaan.

Oikeuskansleri, miten ehkä näen hänen roolinsa, on keskeinen henkilö hallituksen jäsenille tämän oikeusvaltion arvojen ja pystyssä pitämisen kannalta. Oikeusvaltiota on helppo puolustaa tällaisena aikana, kun näkee, mitä maailmalla tapahtuu, kun oikeusvaltiota horjutetaan. Oikeusvaltiossa kukaan ei voi toimia yksin, ministerikin tarvitsee oikeuskanslerin siunauksen, että hallituksen esitykset voivat tulla tänne eduskuntaan. Mielestäni se on vaalimisen arvoinen asia.

Olen kuitenkin huolissani siitä, että korona-ajan päätöksien ja sota-ajan päätöksien myötä lainsäädäntötyöhön on tuntunut pesiytyneen jatkuva kiireen tuntu, nopeat aikataulut ja sitä kautta melko puutteelliset vaikutusten arvioinnit. Ajattelen, että tähän asiaan tulisi hii-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

kan kiinnittää huomiota myös eduskunnan arjessa. Oikeuskanslerilla on varmasti mahdollisuus pysähtyä ja selvittää ristiinvaikutuksia eri lakien välillä, eri toimenpiteiden välillä, mutta eduskunnan arjessa sellaiseen harvoin on mahdollisuutta, vaikka edustajilla on rajaton tiedonsaantioikeus. Sen takia kysynkin, miten oikeuskanslerin mielestä, miten nähdäkseenne tätä asiaa voisi kehittää niin, että esimerkiksi päällekkäisten hallituksen esitysten ristiinvaikutuksista olisi saatavilla kattavasti tieto, jotta pystyisimme tekemään sellaisia päätöksiä, jotka turvaavat oikeusvaltion tulevaisuudessakin vielä nykyistäkin paremmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.28 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron, koska huomasi äskeisen puheenvuoron aikana, että täältä paikalta käytetty aika, kolme minuuttia, oli täyttymässä, ja haluaisin lyhyesti todeta, että täällä valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen sivuilla 185—186 on luettelo niistä lausunnoista, sosiaali- ja terveyshallintoa koskevista valtioneuvoston antamista hallituksen esityksistä, ja niistä sitten erikseen vielä todetaan tuolla sivulla 68, jossa on tämä ”Valtioneuvoston päätöksenteko vuonna 22” -luku, että ”vaativia valvonta-asioita olivat esimerkiksi useita vuosia valmistelussa olleet laajat hallituksen esitykset”.

Eräs sellainen oli vammaispalvelulain uudistamiskokonaisuus, ja sitähan oli jo edellisen hallituksen eli pääministeri Sipilän hallituksen aikana valmisteltu, mutta se oli sitten rauennut. Sitten sitä ehdittiin valmistella koronakriisinkin aikana kahden kolmen vuoden ajan, Marinin ja Rinteen hallituksen aikana, ja sitten hallituksen esitys annettiin alkusyksyllä 22 täällä eduskunnalle. Ja sitten valiokunnan käsittelykin kesti yli vuodenvaihteen, ja aivan ennen eduskuntakauden päättymistä saimme sen sitten käsiteltä. Ja sitten tämän nykyisen eduskunnan aikana se oli ensimmäisiä lakeja, joita lähdettiin uudelleen avaamaan. Se on ollut jatkovalmistelussa.

En ota nyt näihin sisältöihin sen enempää kantaa, mutta se kuvaa — ja muistan itse oma-kohtaisesti — että se oli kyllä hyvin vaativaa lainsäädäntöä, ja niitä lausuntoja, joita siitä oli pyydetty valmistelun aikana, oli toistasataa. Siihen tuli uusia käsitteitä, ja sitten siellä esimerkiksi kustannusvaikutusten arvioiminen — mikä sittemmin näkyy myös hallitusohjelman taloudellisessa liitteessä eräällä tavalla — oli kyllä todella vaikeaa.

Mutta minusta on erinomaista, että tuossakin on tuollainen lähes parinkymmenen lain luettelo, jossa on näitä kerrottu. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.30 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Näissä oikeuskanslerin kertomuksissa oikeastaan jokaisena vuonna ja jokaisen eri hallituksenkin aikana on tuotu ilmi ne keskeiset huomiot, jotka liittyvät meidän lainvalmistelun tasoon. Tähän jo vähän edustaja Kemppi myös omassa puheenvuorossaan hyvin viittasi, että me tiedämme, että jokaisella vaalikaudella tällä vuosituhanella on oikeastaan ollut tilanne, missä eittämättä erilaiset valvontaviranomaiset, niin oikeuskansleri kuin sitten eduskunnan oikeusasiamieskin, ovat omissa puheenvuoroissaan puuttuneet siihen, että tähän lainvalmistelun tasoon tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Pitkältihän se kritiikki liittyy juuri siihen, että kiire on keskeinen draiveri, jolla me asioita yritämme viedä eteenpäin, niin jokainen kulloinkin maan hallitus kuin sitten eduskuntakin, ja tästä kiireestä johtuu sitten se, että monesti valmistelussa huo-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

mataan erilaisia puutteita, koskevatpa ne itse sitä säädöksen tekemistä, mihin vähän edustaja Lindén tässä viittasi, tai sitten niitä vaikutusarvioita, joihin edustaja Kemppi tässä viittasi.

Arvoisa puhemies! Tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä liittyen tähän kokonaisuuteen ei tietenkään tähän asiaan oteta kantaa. Ymmärrän sen hyvin, sillä tähän seuraa sitä vakiintunutta pohjaa, jolla näitä aikaisemminkin on käsitelty. Kun tämä todellakaan ei ole nyt yksittäisen hallituksen vika — tätä on tapahtunut jo pidemmän aikaa — niin ajatellen, että tässä vielä kysyisin oikeuskanslerilta: voisitteko joihinkin tuleviin kertomuksiin nyt hieman luonnostella sitten niitä toimenpiteitä, joita me päätöksentekijät voisimme omalta osaltamme tehdä, joilla voisimme tulevaisuudessa parantaa tätä lainvalmistelun tasoa tai ainakin nyt välttää niitä virheitä, joita eittämättä tässä eri vaalikausina on tapahtunut? Sitä kautta toivon mukaan ihan kollektiivisesti yhdessä pystyisimme huolehtimaan siitä, että tässä maassa lainsäädäntöä valmistellaan ja säädetään parhaalla mahdollisella tavalla niin, että siitä, mitä sitten on tullut säädettyä, kaikki myös tietävät, miten se tulee toimimaan, ja se kyetään myös toimeenpanemaan ilman, että tarvitsee heti alkaa tekemään korjausliikkeitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.33 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa oikeuskansleri! Koronapandemian aikaan valiokunnissa tehtiin valtaisa määrä erilaista lainsäädäntöä, muun muassa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa myös itse edellisellä kaudella toimin. Muun muassa oikeusasiamieshän totesi lausunnossaan liittyen ikäihmisten palveluihin ja vanhustenhoitoon, että näitä rajoituksia, mitä silloin tehtiin, ei olisi tullut tehdä siinä määrässä. Kysyisin teiltä, mitä koronapandemiasta opittiin.

Olette pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä kiinnittämään huomiota muun muassa sen hallinnonalaan kuuluvan lainsäädännön huolelliseen soveltamiseen ja johdonmukaisuuden varmistamiseen, samoin kuin ohjeiden sisältöä koskeviin vaatimuksiin ja myös siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön tulisi huomioida, että tartuntatautilakiin perustuvan tartuntatautilääkärijärjestelmän tulee kaikissa olosuhteissa toimia oikeusturvan ja hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla, kuin myös siihen, että tartuntatautilakiin ja sairausvakuutuslakiin liittyvistä arviointi- ja kehittämistarpeista tulisi saada enemmän tietoa. Myös tartuntatautilaissa oli koronaviruspandemian yhteydessä ilmennyt laajasti muitakin muutostarpeita.

Mitä opittiin tästä koronakriisistä, ja miten voidaan tulevaisuudessa ennaltaehkäistä vastaavanlaiset toimintamallit, joita meilläkin valiokunnissa oli, kun tehtiin hyvinkin rajuja muun muassa sulkemispäätöksiä, joissa kyllä ihmisten oikeusturva, erityisesti ikääntyneiden, kärsi? He eivät päässeet kohtaamaan läheisiään, koska laitokset olivat kiinni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeuskansleri Pöystillä on nyt mahdollisuus vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. Olkaa hyvä.

17.35 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Perustuslakivaliokunnan mietinnössä ja valiokunnan puheenjohtaja Vestmanin esittelypuheenvuorossa oli ytimekkäästi hyvin painavaa asiaa, ja tämä mietintö samoin

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

kuin erityisvaliokuntien lausunnot otetaan hyvin vakavasti meillä laillisuusvalvonnan kehittämiseksi. Tässä pystyn muuttamaan laajaan kysymykseen tiiviisti vastaamaan.

Tämä oikeuskäsittelytten kokonaiskesto on semmoinen kestoaihe ollut meillä. Ensimmäinen on tietysti riittävä rahoitus, ja nythän siihen rahoitukseen on tullut tasokorjaus. Se on hyvä asia sinänsä. On tärkeää, että se kohdentuu koko oikeusprosessin kaikkiin vaiheisiin — rikospuolella poliisi ja syyttävä, käräjäoikeudet, hovioikeudet — ettei se ole vain tämmöistä täsmäpaikkausta. Mutta sitten rahoituksen korjaamisen lisäksi on oleellista myöskin se, että nyt oikeuslaitos kehittää omia työtapojaan, priorisointia, jutun aikaista haltuunottoa, poliisissa järkevää priorisointia. Lainsäätävä voi edelleen huolehtia selkeästä lainsäädännöstä — varsinkin hallinto-oikeudellisten prosessien osalta siinä on edelleen tehtävää. Hyvän hallinnon ja virheettömyyden kulttuurin ylläpitäminen. Ja sitten asianajat, lupajuristit ja luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ovat yksittäisen kansalaisen kannalta erittäin tärkeitä toimijoita. Vaikei niitten sääntely mahtunut nyt työohjelmaan, ei pidä unohtaa, että niitä koskevaa lainsäädäntöä täytyy tarkastella. Tämmöiset kohtuuhinnat ja hyvät oikeuspalvelut ovat oleellisia. Tässä näin lyhyesti, mitä voi sanoa.

Kanteluitten määrän pienenemisestä en ole sinänsä huolissaan, koska kysymys on siitä, että nyt on tullut voimaan työnjako eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa ja useita tämmöisiä runsaskantelullisia asiakokonaisuuksia, muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon yksittäiset asiat, on keskitetty eduskunnan oikeusasiamiehelle. Näissä kysymyksissä oikeuskanslerin rooli — ja tämä liittyy myöskin edustaja Kilven puheenvuoroon — korostuu nimenomaan rakenteellisissa kysymyksissä ja kokonaiskuvaan liittyvissä asioissa. Täällä otetaan huomioon myöskin tämä toive, että koetetaan piirtää kokonaiskuvaa näistä asioista.

Mitä on opittu aikaisemmasta? Sen voi myöskin todeta, että nämä meidän lausunnot ja kanteluratkaisut kokonaisuutena ottaen otetaan erittäin hyvin huomioon, eli nämä ovat sinänsä hyvin vaikuttavia, mutta mitä vaikeamman asian ottaa käsittelyyn, niin ne korjaukset ja muutokset eivät tule heti, ne voivat kestää todella kauan. Mutta ehkä sittenkin on parempi käsitellä niitä oikeita, isoja asioita kuin sitten tällaisia helposti hyödynnettäviä pisteitä.

Mitä opittiin koronasta? Äärimmäisen laaja kysymys. Tätä käsiteltiin myöskin hallitusohjelmaneuvoittelussa, jolloin laadittiin julkinen asiantuntijalausunto, jossa oli itse asiassa hyvin paljon erilaisia asioita, ja sen jälkeen on vielä koottu sitä. Lainsäädännön kriisinsietokestävyys on yksi asia ja myöskin liittyy tähän esillä olevaan teemaan vaikutusten arvioinnista. Kyllä meillä kävi silloin niin, että siinä hetkessä semmoiset hetken terveystarpeet vähän sivuuttivat ei ainoastaan ikäihmisten mutta myöskin esimerkiksi lasten ja nuorten tilanteen ja meillä ehkä eivät olleet tiedontuotannon mekanismit ihan kunnossa — näin lyhyesti sanottuna — tämän selkeän lainsäädännön lisäksi.

Ihmisoikeusvalvojien suositusten seurannassa on todellakin meillä kehitettävää. Se on aika hallinnonalakohtaista, ihmisoikeusvalvojakohtaista ja hajautunutta. Nythän ajatukseen on ollut nykyisen hallituksen aikana, että hallitus käsittelee kootusti kerran vuodessa ne suositukset valtioneuvoston puolella. Minusta se on hyvä asia. Ja kun tämmöinen prosessi on valtioneuvoston puolella, niin eduskunnan valiokunnathan voivat haluamallaan tavalla käsitellä saman asian, ja jos ei muussa yhteydessä, niin esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin kertomuksen yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Kiireen purkamistematiikka on lainvalmistelussa aika vaativa ja vaikea asia. Siitä on meidän verkkosivuilla minun pieni puheenvuoroni, mutta palataan siihen seuraavissa kertomuksissa.

Edustaja Eestilän pohdinta oli hyvä, ja meillä oikeastaan ainoa hyvä vastaus tähän on moninäkökulmaisuuuden turvaaminen siinä valmistelussa. Meidän keinomme ovat lähinnä sitten nämä laillisuusvalvontakäynnit ja tämän lainvalmistelutavan — ei yksittäisen hankkeen vaan enemmän sen kokonaisuuden — valvonta siellä. Yritetään sitä työtä jatkaa.

Sitten edustaja Hoskosen huoleen EU:sta: Se, mitä me teemme Oikeuskanslerinvirastossa, on se, että kun EU-säädöksistä tulevat nämä U-kirjelmät, niin me ihan systemaattisesti valvomme nyt sitä, että valtioneuvostolla on oikeudellisesti perusteltu arvio ja perusteltu kanta siihen, onko se esitys oikeusperustaltaan asianmukainen eli onko unionilla toimivaltaa ja onko se suhteellisuusperiaatteen mukainen, ja vaikka toimivaltaa on, niin käytetäänkö sitä liiaksi, ja myöskin toissijaisuusperiaatteen valvontaa. Se on lähinnä se, mitä me voidaan tehdä, koska sitten valtioneuvostonhan täytyy ja toisaalta eduskunta voi toimia tässä toissijaisuusvalvontamenettelyssä. Unionin sääntelyala on kyllä aika radikaalisti muuttunut, eli sinänsä se on mielenkiintoinen ilmiö, jos kysytään oikeuskanslerin henkilökohtaisista mielipidettä asiaan.

Tätä lastensuojelun tilannettahan nyt käsiteltiin myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja ylipäänsä tätä itsemääräämisoikeustematiikkaa. Nythän tämä on varmasti semmoinen asia, kun meillekin tämä rakenteellinen sosiaali- ja terveydenhuollon tematiikka edelleen kuuluu, että tähän täytyy ajankohtaistenkin asioitten johdosta palata. Meillä on tuorettakin valvontahavaintoa siitä, että lastensuojeluhan meillä paikkaa muitten sektoreitten vajeita, ja sen takia siellä on kriisi. Plus sitten meidän täytyy käydä keskustelua myöskin siitä, niin rakasta ja tärkeää kuin esimerkiksi minulle tämä juridiikka onkin, että saattaa olla niin, että lastensuojelu on jossain määrin myöskin ylijuridisoitunutta, mikä johtaa sitten siihen, että ne prosessit ovat liian kankeita ja jäykkiä.

Kaiken kaikkiaan kiitän tästä keskustelusta ja valiokunnan mietinnöstä. Erityisvaliokuntien lausunnoissa otettuja asioita ja näitä kaikkia teemoja viedään sitten laillisuusvalvonnassa eteenpäin. Viime vuodelta annettava kertomus, joka tässä tämän vuoden aikana tulee, on jo toisen näköinen. Se on enemmän tämmöinen kokonaiskuvaa piirtävä, mikä oli ilmeisesti tämänkin keskustelun henki, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, oikeuskansleri. Tämä keskustelu jatkuu vielä vähintään yhden puheenvuoron verran, ja toivomme, että oikeuskansleri ei poistu aivan saman tien vielä salista. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin kiitoksia oikeuskanslerille hyvästä vastauksesta koskien Euroopan unionin politiikkaa ja Euroopan unionin valvanhimoa jäsenmaihiin päin. Nimenomaan, kun muistellaan vaikka Maastrichtin sopimuksessa sovittua periaatetta, jonka mukaan toinen jäsenmaa ei ole vastuussa toisen jäsenmaan veloista tai voi mennä takaamaan toisen maan velkoja, nyt on meillä tulossa valtava määrä erilaista lainsäädäntöä, mitä katselin noita EU-papereita, kun ei muuta tekemistä ollut juuri sillä hetkellä. Ihmettelin sitä, että sieltä on tulossa jatkuvasti lisää. Nyt muun muassa seuraavaa elvytyspakettia ollaan suunnittelemassa: millä nimellä se tulee, onko se suvereniteettipaketti, Ukraina-paketti, vai onko se joku muu paketti? Kyllähän tähän tsunamiin pitää joskus vastata. Eihän se voi olla niin.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Mitä varten Euroopan unioni aikanaan perustettiin? Se perustettiin rauhanliitoksi, jotta saatetaan kansakunnat tekemään yhteistyötä ja kauppaa keskenään, jolloin sodat estyvät. Nyt siitä on tullut liittovaltiohanke, jota avoimesti ajetaan, ja siitä ei ole missään sopimuksessa koskaan sovittu. Tämä on vakava juttu kansalaisten demokraattisten oikeuksien kannalta, ja ennen kaikkea tällaisen velkaisen maan, Suomen, kannalta se on henki ja elämä. Jos tämä menee niin sanotusti kiville, niin ollaan tilanteessa, jossa Suomen kansa on maksajan paikalla, niin kuin nyt on maksettu, rahaa syydetty, Euroopan unioniin päin.

Ymmärrän Ukrainan tuen, en arvostele sitä sanallakaan. Se on hyvä asia. Demokratiaa ja itsenäisiä valtioita pitää puolustaa. Mutta pienen Suomen pitäisi nyt pikkuhiljaa ymmärtää, että meillä ollaan tällä hetkellä tekemässä sellaista politiikkaa, että kotimaisten energioiden käyttö on Euroopan unionin sääntöjen nojalla ajettu väärin nurin. Ja sitten vielä niihin perusteisiin, millä sitä on tehty — nämä ilmastopolitiikan 15 miljoonaa tonnia väärää päästöjä — kukaan ei ole puuttunut, ei kukaan. Jatkuvasti esitetään väärää tietoa, jonka meidän nuoret maksavat. Tämähän koskee nyt meidän nuorten tulevaisuutta, kun energia maksaa näin paljon, ja ei tarvinne tässä salissa kenellekään puhua siitä, mihin tämä johtaa. Tämä on johtanut tavaroiden ja palveluiden kallistumiseen ja asumisen kallistumiseen, ja se on johtanut siihen, että meillä yhä enemmän tulee työttömiä, yhä enemmän ihmisiä on vararikossa, yhä enemmän ihmisiä on ulosotossa.

Olen esittänyt satoja kertoja, että tämä kierre pitää katkaista ja lopettaa esimerkiksi Italiasta jätteen tuonti Suomeen, joka on ympäristörikos jo sinällään. Pitäähän tähän joskus jonkun puuttua. Ei tämä näin voi jatkua. Minä olen huolissani. Omasta tulevaisuudestani en ole huolissani, mutta täällä on paljon lapsia, jotka joutuvat tässäkin kaupungissa hengittämään Italiasta tulleen muovin palojätteitä keuhkoihinsa. Kysymys on kansanterveydestä.

Lopetan puheenvuoroni tähän. Kiitän hyvästä mahdollisuudesta ja kiitän oikeuskansleria hyvästä vastauksesta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 10/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.46 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan muutettavaksi julki-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

sen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annettua lakia eli TUVE-lakia. Laissa säädetään julkisen hallinnon turvallisuusverkosta, sen palveluista ja palvelujen käytöstä sekä muusta turvallisuusverkkotoiminnasta. Tässä ehdotettu muutos koskee turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan kokoonpanon muuttamista.

Arvoisa puhemies! TUVE-lain mukaan turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan tehtävänä on tukea valtiovarainministeriötä turvallisuusverkkotoiminnan ohjauksessa ja valvonnassa. Kuten hallintovaliokunta on lakia säädettäessä vuonna 2014 todennut, neuvottelukunnalla on olennainen merkitys sen varmistamisessa, että julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain vaatimukset toteutuvat ja että toimintaa voidaan yhteensovittaa. Hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen pelastustoimi ja ensihoidon palveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt kunnilta hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle. Näillä ei kuitenkaan ole toistaiseksi ollut edustajaa turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa. Pelastustoimea ja ensihoidon palveluja on aiemmin edustanut neuvottelukunnassa Suomen Kuntaliitto.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymällä sekä Helsingin kaupungilla on yhteinen edustaja neuvottelukunnassa. Esityksen perustelujen mukaan hyvinvointialueet, HUS-yhtymä ja Helsingin kaupunki päättäisivät itse yhdessä siitä, miten edustaja neuvottelukuntaan määritellään, eikä siitä olisi tarpeen säätää laissa. Suomen Kuntaliitolla säilyy myös jatkossa edustaja neuvottelukunnassa.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että neuvottelukunnan kokoonpanossa on nyt tehtävän täydennyksen jälkeenkin kyse sen vähimmäiskokoonpanosta, joten kokoonpanoa on mahdollista jatkossakin täydentää neuvottelukunnan edustuksellisuuden kannalta tarpeellisilla muilla jäsenillä. Lisäksi kokoonpanosta voidaan edelleen säätää valtioneuvoston asetuksella.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa yksimielisesti lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, puheenjohtaja Peltokangas. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.48 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö liittyen lakiesitykseen julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annettuun lakiin. Turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan kokoonpanoa muutetaan siten, että myös hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä olisi yhteinen edustaja, ja tämä muutos siitä syystä, että meillä on nykyään hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, ja kun edustajana on aikaisemmin ollut Kuntaliitto, niin nyt sitten edustajat vaihtuvat.

Mikä tämä TUVE sitten on? Tämä TUVE on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viranomaisverkko, johon kuuluvat viestintäverkko, siihen liittyvät laitteet ja yhteiset tiedot- ja viestintätekniset palvelut. Tämän neuvottelutoimikunnan tavoitteena on yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten tarpeiden kuuleminen, että ne tulevat huomioon otetuiksi. Täten pystytään myös vaikuttamaan ja osallistumaan turvallisuusverkon käyttöön ja sen palvelujen erilaiseen kehittämiseen ja ohjaamiseen. Eli tarkoitus on, että ne osaajat ja osaavat henkilöt sieltä hyvinvointialueilta pääsevät vaikuttamaan asioihin. Esi-merkiksi puhutaan ensihoidosta ja pelastustoimesta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 4/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-
lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Muutos varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoittamiseen ja suhdelukujen toteutumiseen. Muutettava laki 540/2018, varhaiskasvatuslaki

Kansalaisaloite KAA 1/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.51 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Lapseni aiemmassa päiväkodissa hänen päi-
väkotiryhmästään puuttuivat kuukausia kaikki varhaiskasvatuksen opettajat kokonaan. Henkilöstöä oli päivittäin liian vähän, ja joka kerta, kun lähdin sieltä päiväkodin ovelta kohti eduskuntaa, tunsin aika suurta häpeää siitä, miten me päättäjät olemme jo niin pitkän aikaa epäonnistuneet varmistamaan, että tässä maassa jokaiselle lapselle riittäisi siellä var-
haiskasvatuksessa syliä, läsnäoloa, tukea kasvuun ja kehitykseen. Saan kentältä lähes päi-
vittäin yhteydenottoja uupuneilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Kiitos, kun olette yhteydessä. Ja on heti alkuun pakko sanoa, että olen älyttömän pahoillani siitä, että te jou-
dutte siellä työssänne uupumaan. Tiedän, että te päivittäin, tänäänkin, olette yrittäneet teh-
dä parhaanne sen eteen, ettei yksikään lapsi jäisi vaille. Joskus se on kuitenkin mahdoton
tehtävä, kun ammattilaisia on liian vähän.

Kuulen erinäisissä verkostoissa jatkuvasti, miten moni vanhempi lykkää töihin menoa, kun ei ole päiväkotipaikkaa tai kun huolettaa lapsen oikeuksien toteutuminen isoissa ryh-
missä, enkä minä ole ainut päättäjät, joka tämän kaiken tietää, mutta hyvä kysymys on, mik-
si mitään ei tapahdu. Olen itsekin työskennellyt aiemmin juuri lasten parissa, myös päivä-
kodissa. Olen koko ikäni seurannut äitini uranuurtavaa työtä varhaiskasvatuksessa. En väi-
tän, että tietäisin kaikkea, mutta tiedän ainakin pienen siivun siitä, mistä puhun, kun totean, etteivät varhaiskasvatuksen ongelmat ole uusia ja että niihin olisi pitänyt havahtua jo kauan sitten. Yksikään päättäjät ei voi sanoa yllättyneensä alan vaikeasta tilanteesta. Yksikään
päättäjät, joka puhuu kauniisti lasten hyvinvoinnin turvaamisesta suomalaisessa yhteiskun-
nassa, ei voi ohittaa puhetta varhaiskasvatuksesta. Olen pettynyt ja olen kiukkuinenkin sii-
tä, että vaikka tämä yhteiskunta ei pyörisi ilman päiväkoteja, ilman varhaiskasvatusta, niin
silti ei tunnu riittävän poliittista tahtotilaa laittaa varhaiskasvatuksen tilanne kuntoon. Sen
on muututtava.

On nimittäin, arvon kollegat, aika surullista, että tässä salissa me puhumme varhaiskas-
vatuksesta vasta nyt, kun suomalaiset ovat sinnikkäästi kasanneet kansalaisaloitteen edus-
kuntaan käsiteltäväksi. Mutta kiitos, kun olette tehneet tämän kansalaisaloitteen. Kiitos,

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

että pysäytätte eduskunnan tämän aiheen äärelle. Kiitos aloitteen allekirjoittaneille. Se on tarpeen ja se on arvokasta. Kiitokset jäävät kuitenkin kaikumaan tyhjyyttään, jos poliittisten tekojen tasolla muutosta ei saada vieläkään aikaan. Vihreiden puheenjohtajana totean, että vihreät kannattavat kansalaisaloitteen tahtotilaa turvata lasten arki varhaiskasvatuksessa ja antaa yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen, leikkiin ja turvallisiin ammatillaisiin varmistamalla riittävä määrä henkilöstöä jokaiseen vuoroon, jokaiseen lapsiryhmään. Tahtotila löytyy myös vihreiden koulutuspoliittisesta ohjelmasta, jossa todetaan, että on tehtävä sellaista politiikkaa, sellaisia päätöksiä, joilla varmistetaan kelpoisuuksien täyttyminen jokaisessa varhaiskasvatuksen ryhmässä ja yksikössä. On kuitenkin selvää, ettei varhaiskasvatusta ole ilman ammatillaisia.

Arvoisa puhemies! Ymmärrän, ettei ole mitään helppoja konsteja ratkaista tätä tilannetta, mutta kyse on lasten oikeuksien toteutumisesta. Siitä, että jokainen lapsi tulee nähdyksi. Siitä, että jokaiselle lapselle riittää tukea. Ei silloin voi asioita jättää ratkomatta vain siksi, ettei ole helppoja ratkaisuja. Kun me puhumme tästä kansalaisaloitteesta, me puhumme sen turvaamisesta, että riittävästi ammatillaisia kohtaa lapsia jokapäiväisessä arjessa. Me tiedämme tutkitun tiedon valossa, miten suuri merkitys laadukkaalla varhaiskasvatuksella on lasten kasvuun, kehitykselle, tulevaisuudelle ja koko yhteiskunnalle. Me emme ehkä aina osaa mitata sitä rahassa, mutta se ei tarkoita, ettei se arvo olisi niin suuri, että sen eteen pitää nähdä vaivaa. Mutta me tiedämme, että se laatu nimenomaan rakentuu riittävästä määrästä hyvinvoivia, pätevän koulutuksen omaavia varhaiskasvatuksen ammatillaisia. Jos meillä ei ole heitä, ei ole varhaiskasvatusta tai laatua.

Viime hallituskaudella tehtiin oikeansuuntaisia toimia, kuten lisättiin varhaiskasvatuksen opettajien koulutusta, palautettiin subjektiivinen oikeus kaikille lapsille varhaiskasvatukseen, alennettiin varhaiskasvatusmaksuja ja pienennettiin ryhmäkokoja, mutta ei se riittä. Viime hallitus tosiaan lisäsi aloituspaikkoja 2 100:lla, mutta sekään ei vielä riitä. Jätin jo tuolloin kirjallisen kysymyksen, miten varmistamme, että kaikkien lasten oikeudet täysimääräisesti toteutuvat päiväkotien ja varhaiskasvatuksen arjessa, kun ala kärsii henkilöstöpulasta. Tänäpäin olen uusinut tuon kirjallisen kysymyksen. Nyt olen jättänyt sen hallitukselle, joka kiitettävästi jatkaa varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkojen lisäämistä, mutta myös hallitukselle, joka samaan aikaan leikkaa juuri lapsiperheiltä, heikentää juuri näiden alojen veto- ja pitovoimaa. Vähiten en ole huolissani aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta uudistamisen sijaan. Miten jatkossa turvaamme ammatilaisten saatavuuden?

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvattajat tekevät arvokasta työtä yhteiskunnassa, lasten yhteiskunnassa, kuten joku viisas joskus hyvin päiväkotia osuvasti kuvasi. Mutta lapset eivät elä vain lasten yhteiskunnassa, vaan he elävät mitä suurimmassa määrin meidän aikuisten hallitsemassa maailmassa, aikuisten arjessa, ja silloin on selvää, että pienten päiväkotilaisten mukana sinne päiväkotien arkeen kulkeutuu paljon sellaisia haasteita, kysymyksiä, ilmiöitä ja huolia, joihin meidän päättäjien tulee vastata aivan muualla kuin varhaiskasvatusta koskevassa keskustelussa. Meidän on käännettävä katse neuvoloihin, vanhemmuuden tukeen, perheiden toimeentuloon, aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja lastensuojelun kysymyksiin. Lapset ilmentävät aina sitä yhteiskuntaa, jossa he elävät. Meillä on vastuu.

Ja vaikka kiitokset eivät asioita korjaa, eivätkä ehkä edes lämmitä, haluan silti kiittää kaikkia teitä, jotka sitä korvaamatonta työtä teette. Kiitos, että te teette yhtä tämän yhteiskunnan vaativimmista töistä. Kiitos, kun te kasvatatte pieniä kansalaisia, opettatte, olette

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

läsnä, luotte turvaa ja perustaa koko loppuelämälle. Te kannatte joka päivä vastuuta, jonka painoa harva meistä muistaa tai ymmärtää.

On kriittisen tärkeää, että juuri tässä salissa tehdään niitä päätöksiä, joilla lasten oikeuksien turvaaminen toteutuu, että teemme päätöksiä, joilla varmistamme, ettei yksikään pieni mieli särkyisi. Sen takia toivon ja vetoan, arvon kollegat, yli puoluerajojen, että me yhdessä varmistaisimme tämän kansalaisaloitteen tahtotilan toteutumisen ja sen rinnalla sen varmistamisen, että ammattilaisia todella riittää sinne meidänkin lastemme arkeen myös huomenna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

17.58 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että nyt tämä erittäin tärkeä aihe varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta nousee keskusteltavaksi. Tässä aloitteessa tuodaan esille, että valtioneuvoston asetuksella säädetty aikuisten määrä ei käytännössä toteudu päiväkotiryhmissä. Tämä johtuu monista erisyistä ja porsaanrei'istä. Siksi aloitteessa esitetään, että henkilöstömitoitus tulisi olla ryhmä-, ei päiväkotikohtainen. Lisäksi mitoituksessa tulisi huomioida aidot käytännön tarpeet myös lepohetkien aikana sekä osapäivähoidossa olevien lasten osalta.

Päiväkotien suurin ongelma on työntekijäpula. Lämmin kiitos ministeri Multalalle siitä, että varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoihin osoitettiin helmikuun alussa 16,2 miljoonan euron lisärahoitus. Tällä saadaan rahoitettua 875 aloituspaikkaa lisää. Se on tärkeä alku tilanteen korjaamiseksi.

Itse henkilökohtaisesti kannan huolta erityisesti alle kolmivuotiaista lapsista, joiden määrä päiväkodeissa on kasvanut viime vuosina selvästi. Mielestäni alle kolmivuotiaalle ensisijaisesti paras paikka olisi kasvaa ja kehittyä kotona äidin ja isän kanssa, sillä alle kolmevuotias pieni lapsi ei kaipaa pedagogista ohjelmaa vaan turvallista, pysyvää hoivasuhdetta ja huomiota vanhemmiltaan, jotka kasvattavat vahvan kiintymyssuhteen ja perusturvan.

Osa lapsista stressaantuu isoissa ryhmissä, eivätkä kiireisten työntekijöiden kädet riitä aina kaikkialle. Seuraukset lapselle voivat olla tilapäistä stressiä pahemmatkin. Helsingin yliopiston tutkijatohtori Aino Saarisen mukaan on kiistatonta tutkimusnäyttöä siitä, että jos ryhmäkoko on liian iso, jos lapsi viettää varhaiskasvatuksessa liian pitkiä päiviä ja jos hoitajat vaihtuvat, on aggressioriski liian varhain päiväkotiin viedyllä lapsilla suurempi kuin muilla. Tämä on helposti selitettävissä sillä, että isoissa ryhmissä pieni lapsi ei saa riittävästi tarvitsemaansa huomiota ja hoivaa pysyvältä hoitajalta eikä ehkä tule riittävästi ymmärretyksi ja kiintymyssuhde ei vahvistu. Alle kolmivuotiaiden kotihoidon tukeminen parantaisi lasten hyvinvointia ja lisäksi voisi ehkä myös helpottaa henkilöstöpulaa ja vähentää kalliiden tilojen tarvetta. Tätä olen ajanut myös Jyväskylässä. Myös perhepäivähoito voi pienille lapsille olla päiväkotia rauhallisempi paikka.

On hienoa, että meidän hallitusohjelmassa korostetaan perheiden valinnanvapautta erilaisten varhaiskasvatuksen muotojen välillä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on tärkeä keskustelunavaus. Aloite tulee varmasti saamaan asianmukaisen käsittelyn valiokunnissa. Uskon, että meistä ihan jokainen kansanedustaja haluaa, että suomalaiset lapset saavat parhaan mahdollisen alun elämälleen. Meidän aikuisten tärkein tehtävä on huolehtia lapsistamme ja suojata heille mahdollisimman turvallinen ja tasapainoinen lapsuus. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

18.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tästä tärkeästä kansalaisaloitteesta, joka kymmenessä päivässä keräsi 50 000 allekirjoittajan kannatuksen ja on nyt täällä meillä käsittelyssä. Tässä kansalaisaloitteessa halutaan muutoksia varhaiskasvatukseen koskien varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitusta, suhdelukuja sekä suhdelukujen toteutumista. Tässä esitetään, että suhdeluvut pitää muuttaa koskemaan ryhmiä, eli niiden tulisi olla ryhmäkohtaisia, ei koko yksikkö -kohtaisia, niin kuin laki nyt määrittää.

Omat lapseni ovat olleet varhaiskasvatuksessa päiväkodissa, ja olen aina kokenut, että hoito päiväkodeissa on ollut ensiarvoisen laadukasta. On ollut hienoa nähdä, miten pienet lapset ja myös esikouluikäiset lapset ovat saaneet päiväkodissa hyvää kohtelua ja heidän tarpeitaan on kuultu. Mutta usein varmasti tilanne on ollut se, että henkilöstöä on puuttunut, ja kovassa paineessa ja haasteissa työntekijät tekevät työtään, lapsiryhmät ovat isoja, ja lasten tarpeet ovat erilaisia.

Julkisalan eläkevakuuttaja Keva teki selvityksen henkilöstöpulasta, ja tässä haluan mainita myös yleisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteen tällä hetkellä. Äskettäin kyselytunnilla keskustelimme sote-palveluista. Keva totesi, että meiltä puuttuu tällä hetkellä 16 600 sairaanhoitajaa, 8 800 lähihoitajaa, 1 800 psykologia ja sosiaalityöntekijöitä 4 200 ja lastentarhanopettajia 6 000. Tämä kertoo siitä, että meillä on valtava tarve saada lisää henkilöstöä kaikkialle sosiaali- ja terveystalouteen. Pidänkin erittäin hyvänä sitä, että varhaiskasvatuksen opettajien paikkoja lisätään ja sinne kohdennetaan resursseja, niin kuin tämä hallitus on tekemässä. Keva totesi, että erityisopettajien tarve olisi 2 500 tällä hetkellä, ja tähän tarpeeseen tällä tavalla yritetään vastata.

Pidän tärkeänä, että lasten asia ja päiväkotien, esikouluikäisten asia kuullaan ja varhaiskasvatus on Suomessa laadukasta, ja toivon, että voimme yhdessä löytää näihin vastauksia, miten se tehdään. Resurssit ovat suppeat ja raha ei riitä kaikkeen, mutta turvallisen varhaiskasvatuksen tulee olla tavoitteena kaikille lapsille. Näin myös vanhemmat pystyvät tekemään työnsä hyvillä mielin, kun tietävät, että lapsella on hyvä olla varhaiskasvatuksessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

18.05 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi kiitokset kansalaisaloitteen laatijoille ja allekirjoittajille. Nyt keskustelussa olevan kansalaisaloitteen keskeinen sisältö koskee henkilöstömitoituksen säätämistä varhaiskasvatuksessa ryhmäkohtaiseksi yksikkökohtaisuuden sijaan. Tällä hetkellä henkilöstömitoitus on seuraava: alle kolmevuotiaita lapsia neljä per kasvattaja, yli kolmevuotiaita kokopäiväisiä lapsia seitsemän per kasvattaja ja yli kolmevuotiaita osapäiväisiä lapsia 13 per kasvattaja. Kokonaisuudessaan päiväkotiryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolme kasvattajaa, mikä tarkoittaa, että alle kolmevuotiaiden ryhmässä voi olla korkeintaan 12 lasta ja yli kolmevuotiaiden ryhmässä voi olla korkeintaan 21 kokopäiväistä lasta.

Huomioitavaa on, että mitoitusta on tiukennettu 1.8.21 henkilöstön poissaoloista johtuvan tilapäisen mitoituksen osalta. Varhaiskasvatukseen lisättiin tuolloin momentti siitä, että henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Samalla varhaiskasvatukseen lisättiin myös työntekijöitä koskeva ilmoi-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

tusvelvollisuus, jolloin päiväkotien työntekijöiden tulee ilmoittaa kirjallisesti päiväkodin johtajalle havaitsemistaan epäkohdista tai niiden uhasta. Epäkohdat voivat liittyä esimerkiksi päiväkodin tiloihin, henkilöstön mitoittamiseen ja kelpoisuuteen tai lasten epäasialliseen kohteluun.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mainittujen noudattaminen ja valvonta on erittäin oleellista lasten turvallisen arjen takaamiseksi. Palvelun järjestäjän on huolehdittava riittävästä henkilöstöstä, lasten turvallisesta arjesta ja laadukkaasta varhaiskasvatuksesta kikkailematta suhdeluilla.

Mikäli kansalaisaloitteen ryhmäkohtainen suhdeluku toteutettaisiin, se maksaisi arvioiden mukaan esimerkiksi Helsingissä noin 70 miljoonaa euroa vuosittain ja vaatisi noin 33 prosenttia lisää henkilöstöä. Kuntien taloustilanteen ja varhaiskasvatuksen henkilöstöpuolan vuoksi tällaisen lain säätäminen ei ole realistista, pitkällä tähtäimellä kylläkin tavoittelemisen arvoista. Se, mihin tulisi puuttua nyt henkilöstömitoituksen osalta, olisi yhtenäistää yli kolmevuotiaiden kokopäiväisten ja osapäiväisten mitoitus niin, että se olisi molemmissa ryhmissä seitsemän lasta per kasvattaja. Toteutus olisi helpompi lainsäädännöllisesti, ja kustannuksiltaan OAJ:n laskelmien mukaan noin 44 miljoonaa euroa.

Toinen konkreettinen varhaiskasvatuksen arkea helpottava toimi olisi lisätä perheiden vastuuta niin, että mikäli perhe ei ilmoita varhaiskasvatustarpeen peruuntumisesta, siitä seuraisi korvausvastuu. Nyt nimittäin yksiköt kamppailevat myös sen kanssa, etteivät ne saa tietoa lasten todellisesta määrästä, ja samalla ruokailu- ja henkilöstökustannuksiin on varauduttava aiemmin ilmoitetun mukaan. Vastuun ilmoituksesta tulisi olla perheillä, jotta palvelun tarjoaminen olisi ennakoitavaa ja samalla kustannustehokasta. Tämä parantaisi myös järjestäjän mahdollisuutta tuottaa laadukkaampaa varhaiskasvatusta ja huolehtia henkilöstömitoituksesta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nykyisestä mitoituksesta on pidettävä kiinni niin, ettei sitä heikennetä. Tärkeintä on taata jokaiselle lapselle, ja sen myötä perheelle, turvallinen ja laadukas varhaiskasvatus osaavan henkilöstön voimin, aina lapsen etu edellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Hamari.

18.09 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Meidän on yhteiskuntana kyettävä pitämään hyvää huolta ihan jokaisesta lapsesta. Varhaiskasvatus on ensimmäinen hyvin merkittävä yhteiskunnallinen ja institutionaalinen palvelu hyvin monen lapsen elämässä. Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys sivistyksellisenä perusoikeutena, ja se myös lisää koulutuksellista tasa-arvoa. Se ehkäisee syrjäytymistä, huono-osaisuuden kierteen periytymistä, lasten välistä eriarvoistumista ja pienentää hyvinvoinnin ja terveyden eroja aikuisuudessa. Varhaiskasvatukseen osallistui vuonna 22 lähes 40 prosenttia alle 3-vuotiaista ja noin 89 prosenttia 3—5-vuotiaista lapsista. Näitä seikkoja vasten varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten parantaminen on siis erittäin iso asia.

Arvoisa puhemies! Tänäpä on julkaistu myös lapsiasiavaltuutetun vuosikertomus, ja se luovutettiin tänäpä valtioneuvostolle, pääministeri Petteri Orvolle. Koska nyt käsitellään kansalaisaloitetta, joka liittyy hyvin vahvasti lasten perusoikeuksiin ja hyvinvointiin, niin tämä teema antaa mahdollisuuden keskustella tästä asiasta hieman kansalaisaloitteen aiheita laajemmin.

Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa sanotaan: ”Lapsiasiavaltuutettu painottaa, että kaikkeen kiusaamiseen ja väkivaltaan täytyy olla nollatoleranssi. Varhaiskasvatuksessa,

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

oppilaitoksissa ja harrastuksissa tulee panostaa yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja tunnetaitojen opettamiseen. Erilaiset ohjelmat kiusaamisen ehkäisemiseksi täytyy ottaa aktiivisesti käyttöön, ja niitä tulee päivittää ja seurata. Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan väkivallan ja erityisesti lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tulee jatkaa.”

Yhteiskunnassamme on tapahtunut lähiaikoina useita hyvin surullisia ja järkyttäviä lapsiin liittyviä tapahtumia. Ajattelen, että vanhemmuuden tukemisen lisäksi päiväkotit, koulut ja lapsen arjen ympäristöt ovat keskeisimpiä paikkoja, joissa lasten hyvinvointia voidaan seurata ja muutoksiin reagoida ennalta ehkäisevästi. Kiusaaminenkin voi alkaa jo päiväkodissa. Jos päiväkodissa ei ole riittävästi aikuisia, niin kiusaamista ei ehkä tunnisteta tai siihen ei voida välttämättä vaikuttavin keinoin puuttua. Oleellista on se, että päiväkodeissa ja kouluissa on riittävästi osaavaa ja hyvinvoivaa henkilökuntaa lapsiemme kasvua, oppimista ja kehitystä turvaamassa. On huomioitava myös se, että päiväkodeissa on yhä enemmän ja yhä pienempiä lapsia, ja sen tärkeämpää olisi, että aikuisia on riittävästi ryhmissä. Niin sanotuilla ”puolikkailla lapsilla” kikkailua ei pitäisi voida tehdä, eikä se lämmitä, että koko talossa on riittävän mitoituksen verran aikuisia, jos se yksinkertaisesti ei näy ihan jokaisessa ryhmässä.

Arvoisa rouva puhemies! Tuntemani varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit ja lastenhoitajat ovat hyvin sitoutuneita työhönsä ja tekevät todella sitä sydämellään, ja suuri kiitos siitä. Heille pitää turvata järkevät työolosuhteet myös henkilöstömäärän näkökulmasta. Se, että aikuisia on riittävästi, vaikuttaa erityisesti pienten lasten perusturvallisuuteen. Riittävät henkilökuntaresurssit turvaavat pienelle syyllä ja antavat mahdollisuuden toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta arjessa.

Olen saanut varhaiskasvattajilta viestiä, että tämän lain voimaantulo olisi tällä hetkellä kaikista lakialoitteista varhaiskasvatuksen arkea parhaiten parantava. Saamani viestin mukaan se myös lisääisi varhaiskasvatuksen työntekijäpulan keskellä alan veto- ja pitovoimaa lisäämällä työhyvinvointia. Valitettavasti ryhmäkansliamme selvitystyön mukaan, jos tämä laki toteutettaisiin, se tulisi todella kalliiksi. Silti kysyn: jos me emme investoi lapsiin ja tässä tapauksessa varhaiskasvatukseen, niin kuinka kalliiksi se tulee? Minusta siihen meillä ei ainakaan ole varaa.

Lopuksi haluan kiittää tämän lakialoitteen tekijöitä ja allekirjoittajia, ja vielä kommentoin edustaja Garedewin puheenvuoroon, että esimerkiksi Suomessa kasvaa arviolta 70 000 lasta sellaisessa perheessä, jossa ainakin toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma. Tällöin en mitenkään voi yhtyä siihen, että jokaisen alle kolmevuotiaan lapsen paras paikka olisi olla kotihoidossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.14 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on todella nyt kansalaisaloite, jolla halutaan entisestään parantaa suomalaisen varhaiskasvatuksen laatua, tasoa ja sitä kautta myös niitä tuloksia, joita tällä erittäin rakkaalla ja tärkeällä palvelulla tavoitellaan.

On helppo yhtyä kyllä näiden aloitteentekijöiden tavoitteeseen siitä, että meidän pitäisi kyetä suomalaisesta varhaiskasvatuksesta saamaan entistä parempi. Varsinkin näin kahden varhaiskasvatusikäisen lapsen isänä voisin todeta, että jos itse saisi päättää ihan vain näistä näkökulmista, niin varmasti paras suhdeluku olisi yhden suhde yhteen. Olisin val-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

mis säätämään täällä saman tien sellaisen lain, että jokaista lasta kohti olisi aina se turvallinen ja osaava aikuinen paikalla.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt kun joudumme tätä asiakokonaisuutta myös päätöksentekijöinä tarkastelemaan, niin on sitten kuitenkin valitettavasti todettava myös se toinen kulma, että näistä hyvistä tavoitteista huolimatta en pidä kovin realistisena ainakaan nopealla aikavälillä, sitä, että kykenisimme näin hyvällä tavalla parantamaan sitä henkilöstömitoitusta, joka meillä varhaiskasvatuksessa on.

Aloitteen pihvihän liittyy siihen, että kun tämän hetken lainsäädäntö lähtee siitä, että henkilöstön suhdelukua lasten määrään katsotaan yksikkökohtaisesti, niin jatkossa se pitäisi katsoa ryhmäkohtaisesti. Ymmärrän oikein hyvin sen huolen, mistä kumpuaa tarve tälle muutokselle, mutta sitten on myös syytä todeta, mikäli se kertaheitolla tässä tehtäisiin, niin taloudelliset kuin esimerkiksi henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet, jotka tähän eittämättä liittyvät. En usko, että niitä kykenisimme kovin nopealla aikataululla ratkaisemaan.

Senpä takia, arvoisa puhemies, ajattelen, että tämän aloitteen hengessä on kuitenkin tärkeätä, että pyrimme jatkossakin parantamaan varhaiskasvatuksen tasoa, kehittämään sitä oikeaan suuntaan niin, että lapset, jotka tästä pääsevät nauttimaan, saavat siitä parhaat mahdolliset eväät elämään, mutta myös niin, että ammattitaitoinen henkilökunta, jota siellä työskentelee, haluaa työskennellä siellä jatkossakin. Toivon mukaan jatkossa yhä useampi haluaisi ajatella vaikkapa omaa uraansa tällä alalla.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun totean vielä sen, että kaikista tärkeintä kuitenkin tässä hetkessä on — kun puhumme jatkuvasti siitä, että me etsimme uusia sopeutustoimia julkisen talouden haasteisiin — että pitäisimme nyt ainakin kiinni siitä, että nykyistä mitoitusta ei lähde kukaan heikentämään. Viimeksi tällä tiellä oli Juha Sipilän hallitus 2015—2019, ja silloin ne tarinat, joita kuulimme niin varhaiskasvatuksen alan ammattilaisilta kuin lasten vanhemmilta, kyllä pysäyttivät, ja senpä takia edellinen hallitus, Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallitus, teki muutoksen ja palautti henkilöstömitoitukseen siihen, mitä se aikaisemminkin oli. Ja toivon, että tämä hallitus ei lähde tätä asiaa muuttamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä, poissa. — Edustaja Marttila.

18.17 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan aloittaa kiittämällä aloitteen laatijoita siitä, että tänään eduskunnassa keskustelemme lapsista ja lasten turvallisuudesta arjesta varhaiskasvatuksessa.

Olen yhtä mieltä siitä, että varhaiskasvatuslaissa on henkilöstömitoitukseen liittyvä epäkohta, joka voi johtaa turvallisuuden vaarantumiseen tai jopa työntekijöiden uupumiseen. Ryhmäkohtaiseen mitoitukseen siirtyminen on kannatettava tavoite, ja on äärimmäisen huolestuttavaa, että tilapäinen ylitys sallii väljän tulkitsemisen ja jopa rakenteellisen suhdeluvun ylityksen peräti päivittäin. On kuitenkin selvää, että tämä muutos olisi kallis nykykunnalle, joilla on tiukat resurssit, kuten täällä on tuotu esille. Ja hyvä muutos on, että viime kaudella tätä mitoitusta tiukennettiin henkilöstön poissaoloista johtuvan tilapäisen mitoituksen osalta ja varhaiskasvatuslakiin lisättiin momentti siitä, että mitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä, kuten myös ilmoitusvelvollisuus, jota toivon henkilöstön noudattaneen aktiivisesti.

Vähintään tulisi tarkastella osa-aikaisessa hoidossa olevien yli kolmevuotiaiden mitoitusta. Olin itse vielä töissä lastensuojelussa niihin aikoihin, kun asiakasmitoitusta tiuken-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

nettiin, ja tiedän, että mitoitus voi olla myös merkittävä vetovoimatekijä, kun työtä voi tehdä kunnolla. On päivänselvää, että päiväkotien nykytilanne ei mahdollista riittävällä tavalla esimerkiksi tunnetaitoihin tai kiusaamistilanteisiin puuttumista. Millaisin taidoin näiden lasten voi odottaa siirtyvän koulumaailmaan, ja mikä hinta on sillä, että varhaiskasvatuksen ja lasten arki on yhtä selviytymistä? Erään hoitajan sanoin: ”Lapset jäävät. He jäävät herkässä, koko loppuelämään vaikuttavassa kehitysvaiheessaan selviämään kaoottisista päivistä väsyneiden aikuisten kanssa, joilla ei ole aikaa eikä voimia antaa heille heidän tarvitsemaansa huomiota ja hoivaa.”

Arvoisa rouva puhemies! Lapsemme ansaitsevat parempaa. Ja haluan sanoa varhaiskasvatuksen työntekijöille: kiitos, että hoidatte lapsiamme. Ja tämä aloite, henkilöstö ja lapset, ansaitsevat huolellisen käsittelyn eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.20 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tulen tänne, koska en ole varma, pysynkö kolmessa minuutissa, kun on kyse tästä äärimmäisen tärkeästä aiheesta, jota myöskin pääsin aika paljon pohtimaan edellisellä vaalikaudella toimiessani opetusministerinä. Haluan myöskin aloittaa kiittämällä näitä aloitteen tekijöitä. Se, että tämä aloite on kerännyt tämän vaadittavan määrän allekirjoituksia niin nopeasti, minun mielestäni kyllä kuvastaa sitä, että tämä on aihe, joka liikuttaa ja huolettaa ei vain alalla työskenteleviä vaan yleisesti suomalaisia.

On myöskin hyvä alkuun todeta, että kun me puhumme mitoituksista, niin me emme puhu jäykistävästä normeista, niin kuin aina välillä ehkä enemmän siellä salin oikealla laidalla on tapana näitä kuvailla — ikään kuin aina annetaan sellaista kuvaa, että henkilöstömitoitukset eri muodoissa on vähän tämmöinen vaikea ja raskas, byrokraattinen ja jäykistävä asia — vaan me puhumme siitä, miten lainsäädäntö määrittää henkilöstön työkuormitusta. Sillä on aivan oleellinen yhteys siihen, minkälainen se työntekijöiden arki on niin eri sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa kuin varhaiskasvatuksessa.

Siksi edellisellä kaudella tehtiin monta eri toimenpidettä, joilla haluttiin tätä sääntelyä parantaa. Palautettiin ensinnäkin tämä yli kolmevuotiaiden suhdeluku, yhden suhde seitsemään, jota siis Sipilän hallitus kasvatti. Tiukennettiin myöskin lainsäädäntöä liittyen tilapäisiin ylityksiin johtuen siitä, että tuli tietoa, että kunnat käytännössä tahallaan tai tahattomasti tulkitsivat lakia väärin. Eli tilapäisiä ylityksiä ei voi olla päivittäin — voi olla joskus, jos joku sairastuu tai tapahtuu jotain äkillistä, mutta se ei voi olla normaali tila koko ajan. Jotta tämä olisi päivänselvää, niin tätä lainsäädäntöä vielä ikään kuin tarkennettiin tämän asian selkeyttämiseksi. Koen myöskin äärimmäisen turhauttavana lainsäätäjän näkökulmasta, jos säädetään ja vielä tarkennetaan mutta tämäkään ei johda lain oikeanlaiseen soveltamiseen paikallisesti. Tämän lisäksi tuli myöskin ilmoitusvelvollisuus, johon jo viitattiin, ja sen lisäksi säädettiin myöskin varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta eli säädettiin tuen rakenne varhaiskasvatukseen.

Meillä on nyt tällä hetkellä tämä sama logiikka kuin perusopetuksen puolella yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Oikein toteutettuna tämänkin pitäisi näkyä henkilöstöressurssien käytössä, eli jos on tukipäätöksen saaneita lapsia, niin sen pitäisi näkyä myöskin siinä, että voidaan esimerkiksi ryhmäkokoja pienentää. Tiedän, että tämä ei valitettavasti ole todellisuutta kaikkialla, mutta oikein toteutettuna sen pitäisi toimia näin. Kaiken tämän lisäksi myöskin edellisellä kaudella panostettiin aloituspaikkoihin. Minun mielestäni on

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

tärkeätä painottaa näitä molempia. Ei riitä, että me lisätään aloituspaikkoja, jos me ei tehdä toimenpiteitä alan vetovoiman lisäämiseksi, vaan näiden pitää kulkea käsi kädessä, jotta alan ammattilaisillakin on se näkymä ja tietoisuus siitä, että lainsäätäjä myöskin on sitoutunut tekemään toimenpiteitä resurssien ja lainsäädännön tasolla, jolla tätä työn laatua ja työskentelyolosuhteita parannetaan.

Liittyen tämän aloitteen ehdotuksiin kannatan ehdottomasti sitä, että tätä osa-aikaisten lasten suhdelukua muutetaan niin nopeasti kuin mahdollista. On aivan epäloogista ajatella, että meillä olisi puolikkaita lapsia. Kun he ovat paikalla ryhmässä ja varhaiskasvatuksessa, he ovat kokonaisia lapsia kokonaisilla tarpeilla. Jos en ihan väärin muista — ja voi olla, että muistan väärin — niin tämän kustannus olisi ehkä noin 50 miljoonaa, siis koko valtakunnan tasolla. Eli tämä ei ole myöskään mikään järjestyttävän kallis muutos tehtäväksi, ja se on ehdottomasti se, mihin seuraavaksi minun mielestäni pitäisi ryhtyä.

Mitä tulee tähän ryhmäkohtaiseen suhdelukutarkasteluun, niin periaatteessa kannatan sitä. Luulen, että jokainen ajattelee, että se menisi näin, että se on ryhmäkohtainen, että sinä katsot sitä sinun oman lapsen ryhmää ja lasket siinä sitä lapsimäärää ja niiden aikuisten määrää. Minä selvyitin myöskin tätä aika paljon edellisellä kaudella, ja toki tämä on kustannuskysymys. Minun mielestäni se ei ole olennaisinta, vaan on hyvä tiedostaa se, että ainakin noin pari vuotta sitten vielä monet alan ammattilaisetkin pelkäsivät sitä, että jos siirryttäisiin tämmöiseen ryhmäkohtaiseen tarkasteluun, niin se saattaa tässä työvoimapolylanteessa johtaa siihen, että tulee vielä enemmän lapsisiirtoja ryhmästä toiseen, jotta tämä ikään kuin ryhmäkohtainen suhdelu sitten täyttyisi päivän aikana, ja niin ei saa käydä. Se olisi ojasta allikkoon, koska me emme halua missään nimessä siirtää lapsia omasta tutusta ryhmästä johonkin toiseen. Eli jos ja kun toivon mukaan jossain vaiheessa myöskin tähän ryhmäkohtaiseen suhdeluun siirrytään, niin pitää olla varmuus siitä, että se ei aiheuta siellä paikallistasolla taas kerran joitain sellaisia tulkintoja tai sovelluksia, mitä lainsäätäjä ei ole tarkoittanut tai halunnut, koska meillä nyt valitettavasti on näitä esimerkkejä jo tästä voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Itse ajattelisin, että fiksuinta olisi tehdä tämmöinen pidemmän aikavälin suunnitelma, että olisi ikään kuin aika, että tällöin muutetaan tätä osa-aikaisten lasten suhdelukua. Sen lisäksi kannatan itse tällaista kolme plus yksi -ajattelua, eli pyrittäisiin siihen, että mahdollisimman moniin yksiköihin ja ryhmiin palkataan aina se plus yksi työntekijä, joka voi olla avustaja tai lastenhoitaja. Meidän lainsäädäntöhän määrää vain sen, mitä näiden kolmen henkilön pitäisi olla, eli me tätä kautta myöskin pyrittäisiin saamaan sellaista pysyvää henkilöstöä kaikkiin yksiköihin ja mahdollisimman moneen ryhmään, mikä toisi vähän sitä joustoa ja edesauttaisi myöskin niiden muiden ammattilaisten jaksamista siellä, ja sitten olisi joku vuosiluku- tai päivämäärä, ajatus siitä, missä vaiheessa ehkä voisi olla mahdollista siirtyä tähän ryhmäkohtaiseen suhdelukutarkasteluun. Sen rinnalla myöskin olisi linjattu, miten paljon pistetään rahaa näiden aloituspaikkojen lisäämiseen. Molempia pitää tehdä, mutta tämmöinen pidemmän aikavälin suunnitelma, strategia ja näkymä siitä, miten tätä lainsäädäntöä kehitetään, olisi minun mielestäni tarpeen.

Minun tiedossani ei ole yhden yhtäkään hallitushanketta tämän lainsäädännön kehittämiseksi tällä kaudella. Jos olen väärässä, niin joku hallituspuolueen edustaja saa mieluummin minua korjata.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2024 vp Mai Kivelä vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.28 **Mai Kivelä vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marjanpoimijoiden riisto on jatkunut Suomessa jo liian pitkään. Perehdyin itse 10 vuotta sitten ensimmäistä kertaa marjanpoimijoiden asemaan Suomessa. Vuonna 2013 thaimaalaiset marjanpoimijat aloittivat ison protestin, joka toi asian julkisuuteen. Työskentelin tuolloin Vasemmistonuorissa, ja me olimme mukana kampanjassa, jossa pyrittiin löytämään oikeutta näille 50 poimijalle, jotka päättivät protestoida ja lopettivat työskentelyn marjabisneksessä. Se kokemus oli silmiä avaava. Tuntui uskomattomalta, että suomalainen yhteiskunta voi kohdella näitä ihmisiä niin kuin heitä kohdeltiin. He lisäksi jäivät täysin ilman mitään turvaverkkoa tässä tilanteessa — paitsi se tuki, jota he saivat yksittäisiltä vapaaehtoisilta ihmisiltä ja kansalaisyhteiskunnalta. Minulle se osoitti, että meidän oikeusjärjestelmämme petti täysin. Mietin, kuinka tällaista köyhien ulkomaalaisten riistoa voi tapahtua Suomessa, jonka pitäisi olla oikeusvaltio ja rikas hyvinvointivaltio.

No, nyt 10 vuoden kuluttua tätä ongelmaa ei ole vielääkään ratkaistu. Joitakin parannuksia on tapahtunut, mutta vielääkään me emme voi taata, että thaimaalaisten marjanpoimijoiden oikeudet toteutuvat.

Viime vaalikaudella Marinin hallituksen aikana tehtiin joitakin parannuksia. Tämä niin kutsuttu marjalaki säädettiin, ja se teki tilanteesta hieman paremman mutta on nyt osoittanut kyllä riittämättömyytensä. Viime joulukuussa työ- ja elinkeinoministeriö antoi eduskunnalle raportin uuden lain vaikutuksista. Tässä raportissa todetaan, että uusi laki on parantanut työntekijöiden asemaa, mutta vaikutusten arviointia ei ole voitu täysin vielä tehdä, koska tämä laki on ollut voimassa vain lyhyen ajan. Ja siinä raportissa myös todetaan, että tämäkään marjalaki ei ole poistanut kaikkia alan ongelmia. Samalla viranomaiset, jotka valvovat, että marjayritykset noudattavat uutta lakia, ovat raportoineet useita tapauksia, joissa tätäkään lakia ei edes noudateta, ja he ovat löytäneet monia rikkomuksia.

Viime hallituskaudella myös aloitettiin oikeudellinen prosessi muuttamaan marjanpoimijoiden asemaa työntekijöiksi. Valitettavasti tämä prosessi ei onnistunut valmistumaan viime kaudella, ja nyt Orpon hallituksen tehtävänä olisi saattaa tämä päätökseen. On myös hyvä tiedostaa, että myös eduskunta on vaatinut hallitusta ratkaisemaan tämän ongelman ja parantamaan marjanpoimijoiden tilannetta.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on tehty yhdessä edustaja Anderssonin kanssa, ja tässä esitetään, että kausityölakia muutetaan niin, että luonnonmarjapoidinta sallittaisiin jatkossa vain työsuhteessa. Muutoksen myötä poimijat saisivat työntekijöille kuuluvat oikeudet, ja tämä olisi myös maahantulon edellytys. Tämä työsuhteisuus toisi poimijoille turvaa verrattuna nykytilaan. Tällä hetkellä taloudelliset riskit ovat huomattavia, ja kuten tiedämme, jopa törkeää ihmiskauppaa on tullut ilmi. Koko tämä taloudellinen yhtälö perustuu köyhiin siirtotyöläisiin, heidän kantamaansa riskiin ja heidän ottamaansa velkaan, ja ajattelen, että tämä lakialoite ja sen ehdottama muutos olisi vähintäänkin, mitä tilanteen korjaamiseksi pitäisi tehdä.

Arvoisa puhemies! Marja-alan toimijoita on tälläkin hetkellä syytteessä törkeästä ihmiskaupasta, ja tutkinnan aikana poliisi on todennut, että näitä mahdollisia uhreja voi olla jopa yli kaksituhatta. Tämä osoittaa, että kyse ei ole siis mistään yksittäistapauksista vaan laajasta ongelmasta alalla.

Työntekijöitä suojaavien lakien, kuten työsopimuslain ja työturvallisuuslain, tulee koskettaa kaikkia työntekijöitä. Myös Thaimaan viranomaiset ovat vaatineet, että keräämisen tulisi tapahtua työsuhteessa. On selvää, että taakan tilanteen parantamisesta ei tulisi olla yksittäisten ihmisten harteilla, vaan yhteiskunnan on otettava tarvittavat askeleet. Suomen on yksinkertaisesti varmistettava, ettei Suomessa yhtäkään henkilöä hyväksikäytetä. Suomen tulee varmistaa, että kaikkien täällä työskentelevien oikeudet toteutuvat.

Liian monille thaimaalaisille ja heidän perheilleen tämä on ollut hyvin pitkä ja kallis taistelu. Ajattelen, että me olemme heille velkaa, ja meidän on nyt varmistettava, että tämä tilanne paranee ja oikeus toteutuu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.34 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Se oli muistaakseni samana päivänä, kun me jätimme edustaja Kivelän kanssa tämän lakialoitteen, kun tuli myös tieto siitä, että Suomi keskeyttää viisumien myöntämisen thaimaalaisille metsämarjanpoimijoille ensi kesäksi. Se on erittäin tervetullut päätös, joka myös osoittaa, kuinka syvät ongelmat tällä alalla valitsevat.

Edustaja Kivelän tavoin olen myös itse seurannut erityisesti thaimaalaisten marjanpoimijoiden tilannetta nyt yli kymmenen vuoden ajan. Alan ongelmat ovat rakenteellisia ja liittyvät niin puutteellisiin työoloihin, puutteelliseen taloudelliseen korvaukseen, ihmisten velkaannuttamiseen, työturvallisuuteen kuin hyväksikäytön yleisyyteen. Olen vierailut useampana vuonna metsissä näillä poimintapaikoilla, myöskin niissä paikoissa, missä poimijat ovat olleet yöpymässä ja majoittumassa, ja saanut itse henkilökohtaisesti kuulla, kuinka turistina, käytännössä turistin statuksella, tänne saapuneet ihmiset tekevät 15 tunnin työpäiviä, 12—15 tuntia, seitsemän päivää viikossa. He ovat velkaa paikallisille välittäjille jopa tuhansien eurojen edestä jo siinä vaiheessa, kun he saapuvat Suomeen. Sen lisäksi on yleistä, että monet yrittäjät myös veloittavat ylimääräistä kustannusta kaikesta Suomessa tapahtuvasta, kuten asumisesta, autojen käytöstä tai joissakin tapauksissa jopa ruuasta. Eli nämä ovat ne ongelmat, joista me puhumme, kun me nyt tänään täällä puhumme ulkomailta tulevien luonnontuotteita keräävien ihmisten aseman parantamisesta.

Koska monet tänne saapuneista tulevat köyhistä oloista — ainakin ennen valtaosa näistä toimijoista tuli Isaanin maakunnasta, joka on tämmöinen köyhä, maatalousvaltainen maakunta Thaimaassa — ja suurin osa heistä ei myöskään puhu englantia ja koska välittäjien

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

rooli tässä koko rekrytointi- ja työntteettämisketjussa on suuri, on tällä alalla monia sellaisia tekijöitä, jotka lisäävät hyväksikäytön ja ihmiskaupan riskiä. Näin totesi myös poliisin edustaja, joka oli puhumassa tätä aihetta käsittelevässä seminaarissa, jonka järjestimme viime syksynä.

Olemme myöskin nähneet, miten nämä riskit ovat toteutuneet. Niin Suomessa kuin Ruotsissa on ollut ja on edelleen käynnissä isoja — niitä on kutsuttu jopa historiallisen suuriksi — ihmiskauppaan liittyviä rikostutkintoja metsämarjanpoiminnan osalta. Alkuvuodesta Suomessa nostetut syytteet koskevat kolmea suurta marja-alan yritystä. Tähän mennessä kahden yrityksen toimitusjohtajaa vastaan on nostettu syytteet yhteensä 133 ihmisen törkeästä ihmiskaupasta. Kolmas on vangittuna odottamassa tutkinnan etenemistä. Kaksi näistä yrittäjistä on käyttänyt samaa thaimaalaista välittäjää, jota vastaan on niin ikään nostettu syytteitä.

Arvoisa puhemies! Kesäkuussa 21 voimaan tulleella niin sanotulla marjalailla pyrittiin parantamaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa, mutta näiden rikossyytteiden valossa se ei selvästikään ole auttanut. Vuosien aikana on myöskin yritetty muita tällaisia pieniä parannuksia, mutta kaikki nämä mainitsemani epäkohdat ovat yhä olemassa. Siksi, kuten edustaja Kivelä totesi, ehdotamme nyt tässä aloitteessa lainsäädännön muuttamista niin, että tänne saapuvat marjanpoimijat olisivat jatkossa työsuhteessa. Esimerkit Ruotsissa tämä toiminta on työsuhteperustaista.

On hyvä todeta, että tämä lakimuutos itsessään ei missään nimessä ratkaise kaikkia alaan liittyviä ongelmia. Me tiedämme valitettavasti, että meillä on rutkasti hyväksikäyttöä ja ihmiskaupaa myöskin työsuhteessa olevien sesonkityöntekijöiden osalta, ja tällaiset pitkät rekrytointiketjut yleensä myöskin lisäävät tämänkaltaisen toiminnan riskiä. Tämä muutos olisi silti selkeä parannus nykytilanteeseen verrattuna ja minun mielestäni myös periaatteellisesti erittäin tärkeä. Ei ole oikein, että Suomen kaltaisessa maassa kierretään meidän työläinsäädäntöä ja meidän minimipalkkavaatimuksia sillä, että nämä poimijat tulevat tänne ikään kuin itsensä työllistävän turistin asemassa. Heillä ei ole tosi asiassa vapautta tai käytännön mahdollisuuksia myydä marjojaan mille tahansa ostajalle tai mihin tahansa haluamaansa hintaan, vaan kaikki tähän myyntiin liittyvä on heidät tänne tuoneen ja järjestäneen yrityksen hallinnassa vahvasti. Eli minun nähdäkseni näiden poimijoiden, heidän ja heidän työnsä, pitäminen työsuhteen ulkopuolella on keino hyväksikäyttää heidän työvoimaansa. Se johtaa myöskin siihen, että Suomen metsissä työskennellään tavalla ja olosuhteissa, mitä me emme hyväksy millään muulla alalla tai missään muualla suomalaisessa työelämässä.

Kuten tämän puheenvuoron alussa totesin, niin tällä hetkellä minun ymmärtääkseni viisumien myöntäminen on keskeytetty. Alan epäkohdat ja myös Suomen aivan liian pitkään jatkunut kyvyttömyys turvata näille ihmisille heille kuuluvia vähimmäistyoehdoja ja oikeuksia ovat toisin sanoen nyt johtaneet tilanteeseen, jossa koko tämän alan tulevaisuus on vaakalaudalla.

Keskustelu päättyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Asia lähetetään hallintovaliokuntaan. — Ei kun... Kyllä, anteeksi. Tuli vaan yllätyksenä, kun tätä on myös työelämävaliokunta joskus aikanaan käsitellyt. Elikkä hallintovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Lakialoite LA 8/2024 vp Arja Juvonen ps

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehdi käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Juvonen.

Keskustelu

18.40 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset läsnä olevat kansanedustajat! Käsittelyssä on laatimani lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta.

Eduskunnassa käsiteltiin vuonna 2018 kansalaisaloite ”Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta”. Eduskunta hylkäsi aloitteen mutta edellytti valtioneuvostoa asettamaan asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä esitti yksimielisenä näkemyksenään, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja saattohoidon saatavuutta sekä osaamista lisätä. Asiantuntijatyöryhmä esitti säädösehdotuksia voimassa olevaan terveydenhuoltolakiin, ja tämän lakialoitteen tarkoituksena on saattaa ehdotukset lain kahteen pykälään.

Tämä lakialoitteeni on uusinta vuodelta 2022, jolloin sen ensimmäisen kerran tein. Toki olen tehnyt eduskunnassa paljon myös muita toimenpiteitä saattohoidon ja palliatiivisen hoidon laadun parantamiseksi. Minulla on pitkä hoitotyötausta myös saattohoidon parissa, ja sieltä kumpuaa se tietoisuus siitä, mitä siellä tapahtuu.

Äkillisissä ja yllättävissä sairaustapauksissa ja hoitotilanteissa voi tulla vastaan tilanteita, joissa potilaan terveydentilassa tapahtuu muutoksia huonompaan suuntaan. Silloin kiireellisen hoidon tulee myös kyetä tarjoamaan potilaalle nopeasti hänen tarvitsemaansa hoivaa ja hoitoa, ja oikeus hyvään palliatiiviseen ja saattohoitoon tulee olla myös kiireellisessä hoivassa.

On myös tärkeää, että palliatiivista ja saattohoitoa koskevat säännökset ja määräykset saatetaan terveydenhuoltolain erilliseen, uuteen 24 a §:ään. Tämä korostaa sääntelyn merkitystä ja voi tehostaa terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden käyttöä.

Eli selkokielellä: Lakialoitteessa esitetään, että terveydenhuoltolakiin kirjataan ihmisen subjektiivinen oikeus saada saattohoitoa silloin, kun sen aika on, ja että terveydenhuoltolain 50 §:ään, jossa säädetään kiireellisestä hoidosta, lisätään myös saattohoito. Kun akuutisairaanhoidossa tulee äkkitilanne, siellä tulee olla mahdollisuus myös hyvään saatto- ja palliatiiviseen hoitoon.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Arvoisa puhemies! Hyvän saattohoidon tilaa on selvitetty Suomessa paljon, ja selvitysten myötä on laadittu paljon ohjeistuksia ja suosituksia. Ne kaikki ovat olleet tarpeen, mutta näen, että lainsäädännöllä tulisi myös tätä aihealuetta kehittää.

Arvoisa puhemies! Me saamme pian tänne eduskuntaan kansalaisaloitteen, jonka on laatinut Oikeus Arvokkaaseen Kuolemaan ry. Tulemme käsittelemään täällä kansalaisaloitetta, joka liittyy eutanasiaan.

Saattohoito ja eutanasia usein yhdistetään toisiinsa, mutta tässä minun aloitteessani on tarkoitus parantaa saattohoidon ja palliatiivisen eli riittävän kivunlievityksen saamisen mahdollisuutta Suomessa. Toki oma kantani eutanasiaan on myönteinen. Näen ja koen, että inhimillisyys ja ihmisen kuunteleminen näillä hetkillä on äärettömän tärkeää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.44 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Juvonen on tehnyt tärkeän lakialoitteen, ja haluan tässä julkisesti todeta, että kannatan sitä. Siinä on olemassa hyvä ja tärkeä tausta tälle asialle.

Oman puolueemme näkökulmasta, siis sosiaalidemokraattisen puolueen näkökulmasta, haluan kertoa, että kun pidimme viime vuonna puoluekokouksemme, niin siellä, niin kuin yleensä puoluekokouksessa, käsiteltiin runsaasti aloitteita, ja meillä oli aloite eutanasiasta, joka siis, aivan kuten edustaja Juvonen totesi, on eri asia kuin palliatiivinen hoito, mutta usein niitä käsitellään yhdessä. Ja voisin ehkä kansanomaisesti sanoa, että näkemys eutanasiasta meni pari piirua sinne eutanasian suuntaan eli kielteisestä neutraaliksi. Olin itse mukana niissä työryhmissä, joissa tätä asiaa käsiteltiin. Korostimme kovasti sitä, että eutanasiasta voidaan oikeasti keskustella vasta sitten, kun kaikki mahdollinen muu välttämättömien on tehty potilaan hyväksi — että ei saa syntyä mitään sellaista käsitystä, että siitä yhteiskunnassa edes keskustellaan sen takia, että hoidon resurssit ovat riittämättömät, tai muista tällaisista syistä. Sitten kun me olemme, sanon suoraan, lähes täydellisesti järjestäneet kaiken muun, niin tietyissä rajatuissa tapauksissa voimme pohtia ihan vakavasti eutanasiakin.

Mutta tässä on nyt kysymys, niin kuin edustaja äsken totesi, palliatiivisen hoidon kehittämisestä ja sen lainsäädännöllisen aseman vahvistamisesta. Siinä vaiheessa, kun nykyinen varapuhemies Risikko oli sosiaali- ja terveysministerinä, hän asetti työryhmän, jossa tätä asiaa valmisteltiin. Olin silloin aiemman työni puolesta siinä jäsenenä. Ja jos oikein muistan, niin lähtökohdaksi tuli se, että ainakin silloisilla sairaanhoitoalueilla tuli laatia palliatiivisen hoidon suunnitelma, [Arja Juvonen: Kyllä!] jota sitten jalkautetaan terveyskeskuksiin ja alueen terveydenhuoltoyksiköihin. Eli tässä ollaan edetty vaiheittain, ja minusta lainsäädäntö ja pykälän mukaanotto olisi nyt ihan ajankohtainen asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.47 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on helppo yhtyä siihen, mitä kollegat edellä ovat todenneet. Voin lämpimästi kannattaa tätä edustaja Juvosen tekemää lakialoitetta siitä, millä tavalla palliatiivisen hoidon kehittämistä pitäisi jatkaa, jolta osalta edelleen hoitoa voitaisiin parantaa ja sillä tavalla myös helpottaa sitä kärsimystä, joka elämän loppuvaiheessa on.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Arvoisa puhemies! Samalla haluan todella todeta, että yhdyn kyllä täysin niihin huomi-oihin, joita edustaja Lindén tässä edellä teki myös eutanasiakysymykseen liittyen, kun nämä asiathan ovat kuitenkin limittyneet toisiinsa. Elikkä on tärkeätä, että me täällä muu-ssa palveluvalikossa teemme kaikki ne toimenpiteet, jotka voimme, jotta saattohoito on re-sursoitu ja organisoitu siten, että sillä on oikeasti vaikuttavuutta, siitä saavat henkilöt sen avun, jonka he tarvitsevat, ja palliatiivinen hoito on todella sillä tasolla, että eutanasiaa ei voida ajatella nimenomaan resurssikysymyksenä, mihin edustaja Lindén hyvin viittasi.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten eutanasiaan eli siihen, pitäisikö tämäkin lainsäädän-nöllä tulevaisuudessa Suomessa sallia, niin olen tähän vastannut — kun tästä on aina myös vaalikoneessa meiltä kaikilta kysytty — että teoriassa tätä on helppo kannattaa, mutta käy-tännössä tämä on aika vaikea säätää. Siitähän monesti Suomessa on ollut kysymys, että teoriassa moni meistä varmasti ajattelee, että olisi hyvä, että meillä tulevaisuudessa olisi sellainen lainsäädäntö, joka mahdollistaisi myös eutanasian sellaisessa tilanteessa, jossa kaikki voitava on jo tehty ja sillä tosiasiallisesti voidaan lievittää sitä inhimillistä kärsimys-tä, joka näihin tilanteisiin vain valitettavasti liittyy. Mutta totta kai tiedostan sen, että käy-tännössä sitten tällaisen asian säätäminen niin, että ei ole sijaakaan sellaiselle — edes epäi-lykselle — että tätä voitaisiin käyttää yhteiskunnassa jotenkin väärin, on todella vaikea ras-ti. Ja meillä on myös kansainvälisiä esimerkkejä tästä, mihin haasteisiin on törmätty.

Mutta, arvoisa puhemies, tähän loppuun haluan todeta, että tuen kyllä vahvasti niitä esi-tyksiä ja toimenpiteitä, joita tässä edustaja Juvonen esittää siitä, millä tavalla nykyisiä pal-veluita pitäisi parantaa. Ja toivon, että tämä keskustelu myös eutanasian osalta edelleen Suomessa jatkuu ja jonain päivänä tulisimme sitten siihen lopputulokseen, että pystyisim-me täälläkin säätämään sellaisen lain, jolla eutanasian voisimme Suomessa laillistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

18.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos hyvistä puheenvuorois-ta, arvoisat kollegat.

Edustaja Lindén, varmasti tarkoittitkin tätä Hyvä saattohoito Suomessa -ohjeistusta. [Aki Lindén: Joo!] Se tuli 2010. Olin silloin itse yöhoitajana, ja muistan, kun se ilmestyi, että se paperinivaska kädessä kuljin omalla työpaikallanikin esittelemässä, että tässä se nyt kerrotaan, miten näitä asioita tulisi hoitaa. Eli se oli äärettömän tärkeä asiakirja silloin, se oli todella hyvä, ja siitähän tämä kaikki on lähtenyt. Siitä on kaikki lähtenyt.

Palliatiivisen hoidon laatua selvittäneen projektin loppuraportissa — THL ja STM teki-vät sen vuonna 2022 — todetaan myös, että Suomeen tarvitaan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laaturekisteri, jonka tarkoituksena olisi tuottaa yhtenäistä ja ver-tailukelpoista tietoa hoidon laadusta, vaikuttavuudesta ja saatavuudesta. Jotta seuranta on mahdollista tehdä, tarvitaan yksilöintiä terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimenpi-teistä. Se tarkoittaisi sitä, että saattohoitoketjun kirjaamiskäytännöt on tehtävä hoivayksi-köissä yhtenäisiksi, jotta laatua ja käytäntöjä on mahdollista seurata. Nämä ovat äärettö-män tärkeitä asioita. Meidän tulee saada tietää, mitä siellä hoivayksikön seinien sisällä ta-pahtuu. Pelkkä seuranta ei todellakaan riitä, tarvitaan myös toimia. Siitä syystä tämänkin lakialoitteen tarkoitus on se, että ryhdytään lainsäädännöllisiin toimiin, joilla turvataan kansalaisten oikeus hyvään saatto- ja palliatiiviseen hoitoon.

Arvoisa puhemies! Täällä nousee väistämättä esiin keskustelu eutanasiasta. Se jakaa kansalaisia mutta myös lääkärikuntaa. Tampereen yliopiston ja Suomen Lääkäriliiton tuo-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

re selvitys eutanasiaa koskevista mielipiteistä osoittaa, että eutanasian laillistamisen kannatus suomalaisten lääkäreiden keskuudessa on kasvanut. Tällaista vastaavanlaista tutkimusta tehdään myös selvittämällä kansalaisten mielipidettä tämän tulevan kevään aikana. Keskustelu potilaan hyvästä hoidosta, arvokkaasta saattohoidosta ja palliatiivisesta hoidosta ja eutanasiasta jatkuu, kunnes pidättyvyyden sijaan asioihin tartutaan ja tehdään toimenpiteitä. Kansalaisten kuuleminen kansalaisaloitteen kautta, joka on todellakin meille tänne tulossa, on tärkeää, ja eduskuntakeskustelussa myös eutanasiakeskustelulle on oma paikkansa. Sitten, kun se tulee, varmasti keskustellaan ja täällä on ehkä enemmän osallistujia.

Minä kiitän teitä todella paljon, että jätte vielä tänne illan päätteeksi puhumaan tästä tärkeästä asiasta. Ja tiedän myös, että siellä laidalla on osaamista niin hyvinvointialueilta kuin myös sairaalamaailmasta, ja se on arvokasta keskustelussa kuulla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2024 vp Arja Juvonen ps

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tähänkin asiaan varataan 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei päästä läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tässäkin edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.53 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä käsittelyssä on lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n muuttamisesta, ja tämäkin on uusinta vuodelta 2022. Edellinen lakialoite ja tämä liittyvät yhteen. Tällä lakialoitteella esitetään, että myös henkilöllä, joka osallistuu vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon, olisi oikeus erityishoitorahaan. Erityishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vakuutetun osallistumisesta lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen. Eli vastaavanlainen erityishoitoraha tällä lakialoitteella halutaan voimaan myös henkilölle, joka osallistuu läheisensä saattohoitoon.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmän näkemyksen mukaan Suomessa olisi harkittava Ruotsin-mallin mukaista lainsäädäntöratkaisua, jossa turvataan tuki henkilöille, jotka hoitavat vakavasti sairasta läheistään. Ruotsin sosiaalipalvelulain mukaan sosiaalilautakunnan on tarjottava tukea henkilöille, jotka hoitavat vakavasti sairasta läheistään. Ja Ruotsissa tästä on myös laadittu kunnille lainkohdan soveltamisohje.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kolmikantaisen työryhmän ja valmisti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityis-

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

elämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin kumoamisesta — työelämän tasapainodirektiivi — edellyttämät muutokset Suomen työlainsäädäntöön. Tämä direktiivi sisältää muun muassa oikeuden viiden päivän omaishoitovapaaseen, ja tämä tuli voimaan viime eduskuntakaudella. Eli omaisella on mahdollisuus saada omaishoitovapaata viisi päivää vuodessa.

Direktiivi saatettiin kansallisesti voimaan lailla, ja omaishoitovapaata voidaan käyttää esimerkiksi saattohoidossa olevan omaisen hoitamiseen, mutta vapaan palkattomuus rajoittanee sen käyttöä merkittävästi. Eli juurikin tästä syystä olisi tärkeää, että tällainen erityishoitoraha olisi mahdollinen henkilölle, joka osallistuu vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon.

Voimassa olevat säännökset sekä työ- ja virkaehtosopimukset mahdollistavat virka- tai työvapaan myöntämisen jo nyt valtion, kunnan ja yksityisten palveluksessa oleville työntekijöille, mikäli työntekijä esittää luotettavan selvityksen saattohoitotilanteesta. Tällaisen vapaan saaminen palkallisena edellyttäisi muutoksia sosiaaliturvalainsäädäntöön ja ehkä muihinkin säännöksiin. Mutta jos sairausvakuutuslain 10 luvun 1 § muutettaisiin, se olisi sitten se apu ja tuki henkilölle, joka hoitaa sairasta läheistään, ja hän saisi tämän korvauksen.

Vielä on se, että erityishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vakuutetun osallistumisesta lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen taikka hänen osallistumisestaan vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon, ja tämä viimeinen virke on juurikin se, mitä lakiin esitän: ”...taikka hänen osallistumisestaan vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.57 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä jälleen edustaja Juvonen on tärkeän asian äärellä. Tästä eksaktista aloitteesta: En osaa sanoa näistä vaikutuksista, minkälaisia taloudellisia vaikutuksia tällä olisi, mutta eittämättä olisi varmasti tarpeen tätäkin asiaa enemmän viedä eteenpäin, oikeastaan johtuen siitä, että meillä tämä ikärakenne tässä maassa on kohtuullisen dramaattisesti muuttunut. Tällä viitataan siis siihen, että meillähän monessa lainsäädännössä on lähdetty juuri siitä, että on haluttu turvata ihmisille mahdollisuus osallistua esimerkiksi juuri oman jälkikasvunsa hoitamiseen tai se, että, mikäli jälkikasvulle jotain tapahtuu, vanhemmat pystyvät sitten muun elämänsä järjestämään niin, että voivat olla siinä tukena.

Mutta entistä enemmänhän meille tulee tilanteita eteen, missä ei olekaan kysymys siitä, voimmeko jollakin tavalla helpottaa jälkikasvumme elämää niinä vaikeina hetkinä, vaan on kysymys siitä, miten me huolehdimme meidän ikäihmisistä. Ja kun katsomme meidän väestörakennetta, niin todella, tilanne on se, että Suomi harmaantuu kovaa vauhtia ja varmasti tulee eteen tilanteita, missä entistä enemmän myös ihmisten läheiset — olivat he sitten biologisia läheisiä tai muuten läheisiä — osallistuvat sitten loppuvaiheessa myös niihin asioihin, joilla voidaan auttaa ikäihmistä viimeisinä hetkinä, on hän sitten saattohoidossa tai on kysymys vaikka ylipäätänsä siitä, millä tavalla se oma elämä sitten sujuu siinä vaiheessa, kun ikää on tullut lisää.

Siinä mielessä ajattelisin, että tällaista keskustelua, jota tässä nyt myös edustaja Juvosen aloitteella on nostettu, olisi varmaan syytä jatkaa. Ja niin kuin edustaja Juvonen tässä hyvin kävi läpi, meillä on esimerkkejä muista maista, millä tavalla on toimittu ja minkälaisia

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

järjestelmiä on käytössä, niin että on varmasti syytä kyllä tätä selvittelyä jatkaa. Toivottavasti tilanne todella tulevaisuudessa voisi olla sitten sellainen, että helpotettaisiin entistä enemmän ihmisten osallistumista ja pärjäämistä myös sellaisessa tilanteessa, että osallistuu, esimerkiksi nyt tässä tapauksessa, läheisensä saattohoitoon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

18.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Räsäselälle hyvästä puheenvuorosta. Todellakin kustannuksista voisi todeta sen, että voisin arvioida, että kustannukset eivät kuitenkaan olisi mitenkään valtaiset. Tässä puhutaan inhimillisyydestä ja empatiasta ja siitä, että hoidetaan sitä omaa läheistä. Yleensä nämä ajat, joita tällaiseen hoitoon tarvitaan, eivät kuitenkaan ole pitkän pitkiä, vaan tilanne voi tulla hyvinkin äkkiä ja yllättäen, ja se voi olla loppujen lopuksi myös aika lyhyt se aika, jos käytettäisiin sitä oikeutta ja mahdollisuutta tällaiseen vapaaseen ja korvaukseen.

Tämä lakialoite on todellakin jo vuonna 2022 tehty ensimmäisen kerran, ja silloinen ministeri, Sarkkinen, kertoi täällä eduskuntasalissa, kun asiasta tiedustelin, että tämä asia oli myös siellä selvityksessä, että mitenkä tämän kanssa olisi mahdollista edetä. Olisi hyvä nyt sitten saada se selvyys, voidaanko tätä viedä eteenpäin. Minulla ei ole valitettavasti siitä vielä käsitystä. Mutta näkisin, että tämä olisi yksi vastaus myös siihen, että voidaan kehittää ja parantaa omaishoidon laatua ja antaa se signaali omaisille, että heidän tekemällään työllä ja avulla on merkitystä. Sillä on mahdollista myös karsia kustannuksia. Ja mikä onkaan sen parempi paikka kuin olla omassa kodissa näinä hetkinä? Siellä omaiset pystyisivät tätä tärkeää työtänsä tekemään.

Näillä ajatuksilla tämä lakialoite lähteköön sinne sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, ja katso, mitä siellä voidaan tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 5.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 5.4.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.02.

Pöytäkirja PTK 30/2024 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari